

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1153

23. SVIBNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

U Subotici održan jedan od najvećih prosvjeda

**Festival dobre volje
i optimizma**

SADRŽAJ

6

Završen prvi krug lokalnih izbora
u Hrvatskoj

**Pobjednici izbora
– HDZ i Možemo!**

10

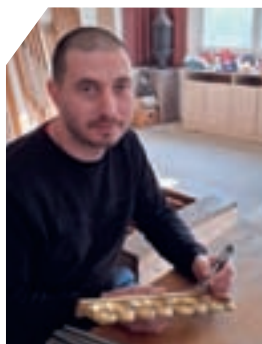
Istraživanje među srednjoškolcima
Subotice, Bačke Topole i Kanjiže (2.)

**Medijska pismenost
mladih**

12

Tibor Apró, graditelj orgulja
**Majstor za čarobni zvuk
kraljice instrumenata**

20

Izložba slika akademskog
slikara Ivana Balaževića

**Vjernost zavičajnom
pejzažu i bunjevačkoj
nošnji**

32

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji
**Nesto Orčić, zagrebački
kipar i restaurator**

34

Kipovi krajputaši

**Obnovljen
i blagoslovljen kip
sv. Ivana Nepomuka**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivan Benčik

(novinar)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Izbori (se)

Lokalni izbori u Hrvatskoj održani su 18. svibnja. Iako će se praktički završiti tek 1. lipnja, kada se priopće rezultati drugog izbornog kruga, i nakon prvog kruga donijeli su neka iznenađenja. Jedno od tih je da uvjerljiva pobjeda **Zorana Milanovića** (koji je ovoga puta uspio ostati dinstanciran od kampanje) na predsjedničkim izborima, te uoči izbora gotovo izjednačeni rejtinzi Hrvatske demokratske zajednice i Socijaldemokratske partije, dvije vodeće stranke na političkoj sceni Hrvatske, nisu dobili svoju potvrdu među biračima. No, kako to u politici (i ne samo politici) obično biva, teško će se čuti samokritika, a i političari su vješti u tome da stvari okrenu tako da se one čine ne kao poraz već uspjeh. Taktika je to koja valjda služi vlastitom podizanju morala, ali i ohrabrenju birača tamo gdje će se potpora tražiti u još jednom krugu glasanja.

Izborni sustav u Hrvatskoj je takav da u borbu za čelna mjesta u županijama, gradovima, pa i malim općinama na crtu izlaze političari s imenom i prezimenom. Nešto tako u Srbiji je u novijoj izbornoj povijesti postojalo samo na jednim izborima. Onima iz 2004. godine. No, čini se da lokalni jaki lideri, često jači od svojih stranaka, nisu baš po volji stranačkoj vertikali, pa se već na sljedećim izborima od takvog načina izbora gradonačelnika odustalo.

U Srbiji se, koja je od 2012. godine malo-malo pa bila u izvanrednim izborima, od izbora sada bježi u širokom luku. Čak ni onih za (razvlaštene) savjete mjesnih zajednica neće biti u dogledno vrijeme. Jeste da nemaju proračun, da se ne pitaju za mnogo toga, ali kako bi to bilo da u nekom selu s nekoliko stotina stanovnika netko drugi osvoji vlast?

Kod nas se na (izvanredne) izbore ide samo kada je pobjeda sigurna.

Z. V.

Regionalna integracija elektroničke naplate cestarine

Jednim TAG-om kroz Hrvatsku i Srbiju

O d 16. svibnja 2025. vozači iz Srbije i Hrvatske mogu koristiti svoje postojeće TAG uređaje za elektroničku naplatu cestarine i na autocestama susjedne države. Riječ je o novini u regionalnom prometu, koja znatno olakšava putovanja između dviju zemalja, ali i predstavlja novi korak prema prometnoj i digitalnoj integraciji zapadnog Balkana i Europske unije. Ova promjena rezultat je širenja sustava *Toll4All*, zajedničke platforme koja omogućava jedinstvenu naplatu cestarine na osnovu jednog uređaja – bez obzira na to u kojoj se zemlji vozač nalazi. Projekt je iniciralo Javno poduzeće *Putevi Srbije*, a sustavu su se već ranije pridružile Sjeverna Makedonija, Crna Gora, a sada i Hrvatska, piše na portalu *euronews.rs*. **Zoran Drobňjak**, v. d. direktora JP *Putevi Srbije*, izjavio je prilikom simbolične prve vožnje kroz naplatnu postaju Lipovac u Hrvatskoj:

»Naš sustav *Toll4All* funkcionira i u zemljama Europske unije, a Hrvatska je četvrta zemlja koja je omogućila ovu integraciju. Budućnost regije je u povezivanju, i ovo je korak u pravom smjeru«.

S hrvatske strane, inicijativu je pozdravio i **Ivan Ribičić**, direktor Sektora za naplatu cestarine *Hrvatskih autocesta*:

»Prepoznali smo potrebe korisnika i radili intenzivno kako bismo omogućili integraciju sustava. Od sada će putovanja između Hrvatske i Srbije biti brža, jednostavnija i ugodnija«.

Da bi koristili ovu mogućnost, vlasnici srpskih TAG uređaja moraju se registrirati putem internetske platforme www.toll4all.com, povezati svoj uređaj s platnom karticom i označiti zemlje kroz koje namjeravaju putovati. Postupak

je jednak i za hrvatske korisnike koji žele koristiti svoj TAG u Srbiji. Sve se odvija digitalno i bez potrebe za dodatnim uređajima ili karticama. Prednosti ovog sustava su višestruke: nema čekanja na naplatnim postajama, nema potrebe za zamjenom valuta, a plaćanje se automatski

obavlja putem povezanog računa. Vozači u Srbiji pritom ostvaruju i dodatni popust od 6% na ukupnu cestarinu ako koriste elektroničku naplatu. Sustav *Toll4All* planira se proširiti i na druge zemlje regije. U tijeku su završne pripreme za uključivanje Republike Srpske (BiH), dok se do kraja godine očekuje i povezivanje s Grčkom – osobito značajno za sve one koji putuju na odmor vlastitim automobilom. Ova inicijativa predstavlja konkretan primjer kako suradnja u regiji može donijeti praktične koristi građanima. Integrirani sustav naplate cestarine sada je ne samo tehnička novost, već i simbol lakšeg i povezanijeg života u jugoistočnoj Europi.

H. R.

Ministar Glamočić: Bez rasta agrarnog proračuna

Ministar poljoprivrede **Dragan Glamočić** izjavio je da neće biti povećanja agrarnog proračuna.

»Moram naglasiti kako je danas proračun za poljoprivredu četiri puta veći nego što je bio u vrijeme mog prethodnog mandata. Ipak, ne treba očekivati da će on i dalje rasti. Naš zadatak je da rasporedimo postojeća sredstva racionalnije i efikasnije«, kazao je Glamočić na konferenciji »Poticaji u fokusu – razgovori s poljoprivrednicima«, održanoj 20. svibnja u okviru 92. Međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu.

Kako je priopćilo resorno ministarstvo, ministar poljoprivrede najavio je strožu kontrolu trošenja subvencija, uključujući obvezu dostavljanja računa i predračuna, kao i novi kalendar natječaja kako bi se poljoprivrednici mogli

bolje pripremiti. Kako je najavljeno, od siječnja će početi raditi neovisni laboratorij za kontrolu kvalitete mlijeka, koju je Ministarstvo osnovalo u suradnji s Europskom unijom. »Naš cilj je da stimuliramo one koji proizvode najkvalitetnije mlijeko. Oni koji budu imali slabije rezultate dobijati će manje subvencije, dok će najbolji biti nagrađeni višim premijama«, naglasio je ministar i dodao kako će novi sistem kontrole eliminirati postojeće nedoumice u vezi s različitim rezultatima u analizama.

U okviru borbe za transparentnost, ministar je najavio i uvođenje obaveznog deklariranja proizvoda koji, umjesto mlijeka, sadrže biljne masti, čime će se onemogućiti da se, na primjer, proizvodi s biljnim uljem nazivaju sirom.

Nova financijska potpora iz Hrvatske

U okviru šire strategije podrške hrvatskoj dijaspori na sjednici Vlade Hrvatske, održanoj 15. svibnja, projekt »Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji«, čiji je nositelj Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV), proglašen je projektom od strateškog značaja za Hrvate izvan domovine. U ovoj godini za provedbu programa izdvojeno je 500.000 eura.

Prema najavama, program će biti usmjeren na poticanje poljoprivredne proizvodnje, modernizaciju opreme i strojeva, te jačanje kapaciteta hrvatskih poljoprivrednika u Srbiji kroz konkretne i mjerljive oblike potpore. Planira se sufinanciranje do 100 projekata u pojedinačnim iznosima od 1.000 do 15.000 eura.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** izrazila je zadovoljstvo ovom odlukom: »Ova odluka otvara nova vrata za održivi razvoj, gospodarsko jačanje i ostanak ljudi na

svojim ognjištima. Posebno je važna za one koji već vrijedno rade zemlju i stvaraju – a sada će imati dodatnu podršku i sigurnost. Ovo je korak naprijed, ne samo za poljoprivredu, nego i za naš opstanak, samopouzdanje i budućnost!«, istakla je Jasna Vojnić.

Osim ovih sredstava, HNV je dobio 150.000 eura za strateški projekt »Institucionalno osnaživanje hrvatske zajednice u Republici Srbiji«, što predstavlja kontinuitet financiranja ovoga projekta već četvrtu godinu zaredom.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijske potpore za posebne potrebe i projekte od interesa za Hrvate izvan Hrvatske za 2025. godinu. Podržana su 52 projekta hrvatskih udruga i župa iz Srbije, a ukupni iznos za Hrvate iz Srbije je 232.650 eura.

H. R.

Ravnatelji Osječko-baranjske županije posjetili hrvatsku zajednicu u Srbiji

Povezivanje srednjih škola

Ravnatelji srednjih škola i učeničkih domova Osječko-baranjske županije, predvođeni pročelnicom Upravnog odjela za obrazovanje i mlade OBŽ-a **Mirandom Glavaš-Kul**, posjetili su 16. svibnja hrvatsku zajednicu u Srbiji. Tom prilikom obišli su Suboticu i Hrvatski dom

– Maticu, gdje su održali sastanak s predstavnicima hrvatskih institucija i obrazovnih ustanova, kao i s profesorima srednjih škola u kojima se izvodi cjelovita nastava na hrvatskom jeziku.

»U Suboticu su došli ravnatelji 12 srednjih škola i dvaju samostalnih učeničkih domova s područja Osječko-baranjske županije. Bio je ovo radni posjet Hrvatima u Subotici s ciljem boljeg povezivanja srednjih škola u kojima se provodi nastava na hrvatskom jeziku sa školama u OBŽ-u. Želja nam je umrežiti profesore i učenike srednjih škola OBŽ-a s učenicima i profesorima iz Subotice kroz zajedničke projekte, posjete, učenje jezika, proširivanje znanja o kulturi i običajima Hrvata u Slavoniji, Baranji i Bačkoj«, kaže Miranda Glavaš-Kul, koja je u svom uvodnom dijelu istaknula kako na području ove županije ima 53 osnovne škole, te 104 područne škole, dok je Županija osnivač 26 srednjih škola, uz još četiri srednje škole drugih osnivača, te ima četiri učenička doma, dva u sustavu škole, a dva samostalna.

Među gostima bio je i ravnatelj Elektrotehničke i prometne škole u Osijeku **Antun Kovačić** koji je već imao prilike biti u Subotici, te i u osnovnoj školi u Tavankutu s kojom su već surađivali ranijih godina. »Pratimo sve ono što se događa i što je vezano za obrazovanje, a posebnu vezu imamo s Hrvatima u Srijemu, pa smo

tamo već uspostavili neke kontakte. S Biskupskim ordinarijatom Srijemske biskupije naša škola iz Osijeka je i u prekograničnom projektu pod nazivom 'Mladi u pokretu, duhovno i društveno' te nam je cilj povezati mlade iz Srijema s mladima u našoj školi«, rekao je Kovačić.

Tijekom susreta ravnatelji su se upoznali i s izazovima i prilikama obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji, s posebnim naglaskom na srednje škole. Razgovaralo se i o važnosti suradnje i razmjene iskustava između škola u Hrvatskoj i onih u Srbiji.

Po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Nataše Francuz**, ovaj je posjet organiziran s ciljem jačanja suradnje između obrazovnih institucija te pružanja podrške hrvatskoj zajednici u Srbiji. Ravnatelji su, kako je istaknuto, izrazili spremnost za buduće oblike partnerstva, uključujući moguće razmjene učenika i nastavnika, zajedničke projekte i stručna usavršavanja.

Ž. V.

Završen prvi krug lokalnih izbora u Hrvatskoj

Pobjednici izbora – HDZ i Možemo!

U Hrvatskoj su se 18. svibnja na lokalnim izborima birali članovi predstavničkih tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave, općinski načelnici, gradonačelnici i župani te njihovi zamjenici, a birali su se i zamjenici općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina

»**H**DZ učvrstio vlast, SDP izgubio utvrde, Možemo! Nadmoćan u Zagrebu« naslov je jednog od prvih priloga s HTV-a o završenom prvom krugu lokalnih izbora u Hrvatskoj. Preciznije, Hrvatska demokratska zajednica učvrstila je vlast u županijama, Osijeku, manjim gradovima i mjestima no glavni grad Zagreb nije uspio osvojiti. Socijaldemokratska partija izgubila je Rijeku i Sisak, ali u izbornu utrku za gradonačelnika glavnog Grada Zagreba ušao je kandidat Možemo! i SDP-a, s ogromnom prednošću; dosadašnji gradonačelnik **Tomislav Tomašević**, koji je osvojio 47,59 posto glasova i **Marija Selak Raspudić**, koja je osvojila 15,63 posto.

Ocjene izbora

Predsjednik HDZ-a **Andrej Plenković** je ocijenio kako je »ukupno gledajući« HDZ ostvario sjajne rezultate.

»Što se nas tiče, u utakmicu smo krenuli s povjerenjem u 75 posto županija, 44 posto gradova i 46 posto općina«, podsjetio je, te ocijenio da su rezultati prvog kruga puno bolji za HDZ nego što su bili u prvom krugu prije četiri godine jer, kako je naveo, već sada imaju šest sigurno izabranih župana u odnosu na četiri prije četiri godine, kao i još dvojicu koji su »na oko 50 posto«.

»Povrh toga, HDZ vodi u još osam županija s izglednim šansama da ih osvojimo«, dodao je, te istaknuo da je slična situacija i u gradovima jer je HDZ već sada osvojio 43 grada i 154 općine, što znači da će ostvariti rezultat koji će biti najmanje jednako dobar kao rekordni 2021. godine, »a izgledno i bolji«, ocijenio je.

Predsjednik SDP-a **Siniša Hajdaš Dončić** rekao je da je stranka »negdje u plusu, negdje u minusu« poput Rijeke i Siska u kojem nije očekivao poraz.

»Ostvarili smo izvrstan rezultat u Zagrebu, osobito za Gradsku skupštinu u kojoj naša koalicija s Možemo! ima većinu. Vesele dobri rezultati po županijama, Krapinsko-zagorsku smo obranili, u Međimurskoj smo dobili zamjenika. Vodimo u Istarskoj, Koprivničko-križevačkoj županiji u kojoj vjerujemo u pobjedu, kao i u Zagrebačkoj županiji, Šibensko-kninskoj i Primorsko-goranskoj«, rezimirao je Hajdaš Dončić rezultate.

»Proanalizirat ćemo rezultate po županijama, vidim da imamo veći broj vijećnika, načelnika i gradonačelnika nego prije, što je, uz veći broj županija, bio naš cilj na ovim izborima. Vjerujem da ćemo imati veći broj lokalnih dužnosnika, neke rezultate ćemo kompenzirati, a negdje mogu žaliti i žalim«, kazao je predsjednik SDP-a.

Kandidat Možemo! i SDP-a za gradonačelnika Zagreba **Tomislav Tomašević** potvrdio je u utorak da će u drugom krugu lokalnih izbora sudjelovati na tri sučeljavanja s nezavisnom protukandidatkinjom **Marijom Selak Raspudić**, istaknuvši da se tome veseli, kao i razgovoru o programima i kapitalnim projektima. Rekao je da je zadovoljan rezultatima jer imaju stabilnu većinu u Gradskoj skupštini te još jednom najavio da izmjene GUP-a idu dalje.

Politolog **Berto Šalaj** smatra kako su HDZ i Možemo! pobjednici izbora, a da su gubitnici Istarska demokratska stranka, SDP i politička desnica, a to su Domovinski pokret, Domino i Most.

»HDZ je u velikoj mjeri obranio sve ono što je imao, a čak će neke sredine i osvojiti, poput Siska. Možemo! je ostvario odličan rezultat u izborima za Skupštinu grada Zagreba, a Istarski demokratski forum (IDS) je nastavio svoj slobodni pad«, rekao je.

U 80 gradova Hrvatske već je odlučeno tko će ih voditi iduće četiri godine – u sedam gradova gradonačelnici su bili jedini kandidati, a u 73 grada kandidati su već u prvom krugu dobili potrebnu većinu. HDZ je osigurao vlast u većini manjih gradova.

Drugi krug lokalnih izbora u nedjelju, 1. lipnja, bit će održan u 13 županija i Gradu Zagrebu, u 46 gradova i 61 općini. Zbog viška glasačkih listića u glasačkim kutijama ponovit će se glasovanje na sedam biračkih mjesta 25. svibnja.

Zamjenici, pripadnici nacionalnih manjina

Nacionalne manjine su i na ovim izborima imale pravo birati zamjenike općinskog načelnika, gradonačelnika i župana. Također i Hrvati imaju pravo birati zamjenika u izbornim jedinicama u kojima pripadnici nacionalnih manjina čine većinu.

Tako Bošnjaci imaju pravo na dva zamjenika načelnika općina kao i Rusini. Česi imaju pravo na jednog zamjenika župana, dva zamjenika gradonačelnika i jednog zamjenika načelnika općine. Mađari imaju pravo na pet zamjenika načelnika općina. Romi imaju pravo na jednog zamjenika župana i četiri zamjenika načelnika općina. Slovaci imaju pravo na jednog zamjenika načelnika općine. Srbi imaju pravo na sedam zamjenika župana, devet zamjenika gradonačelnika i osamnaest zamjenika načelnika općina. Talijani imaju pravo na jednog zamjenika župana, sedam zamjenika gradonačelnika i šest zamjenika načelnika općina. Hrvati imaju pravo na dvanaest zamjenika načelnika općina.

Najsnažnija stranka Srba u Hrvatskoj Samostalna demokratska srpska stranka zadovoljna je rezultatima izbora.

»SDSS je ovakvim uspjehom na parlamentarnim izborima još jednom potvrdio svoju suverenu dominaciju u političkom životu srpske zajednice u Hrvatskoj, a DSHV ističe da je upravo s njom potpisao Deklaraciju o suradnji«, navodi se u priopćenju.

DSHV je podsjetio kako su ovi uspjesi ostvareni na temelju instituta zajamčenih mandata u predstavničkim tijelima i u izvršnom dijelu vlasti, koji su po njihovom stajalištu najbolji način rješavanja pitanja demokratske participacije nacionalnih manjina, te dodao kako ova postignuća Hrvati u Srbiji ne mogu ostvariti jer »Srbija ne provodi ovu međunarodnu obvezu preuzetu na temelju Međudržavnog sporazuma o međusobnoj zaštiti nacionalnih manjina iz 2004. godine«.

Istaknuo je kako je posljedica jednostranog neprovođenja sporazuma »najčešće, isključenost hrvatske za-

jednice iz procesa donošenja odluka na svim razinama odlučivanja u Srbiji«, te da je sudjelovanje Hrvata u institucijama vlasti posljedica »ili predizbornih koaliranja ili spremnosti vladajućih da nas se u iste uključe«.

Jasna Vojnić je, s druge strane, čestitala HDZ-u na pobjedi, pohvalila izborni sustav u Hrvatskoj i čestitala SDSS-u na rezultatima.

Vojnić je navela na svom Facebook profilu kako su ovi izbori »još jednom potvrdili izuzetnu snagu povjerenja koje građani imaju u HDZ« i istakla kako »Hrvati u Srbiji s ponosom čestitaju na velikoj pobjedi«.

Vojnić je čestitala predsjedniku HDZ-a Andreju Plenkoviću na »uspješnom okupljanju tima u koji narod vjeruje«, pohvalila župane koji su ostvarili »izuzetne rezultate«, kao i »kolege koji su odnijeli

pobjedu u brojnim gradovima«.

HDZ je, prema njezinim riječima, bez sumnje pobjednik lokalnih izbora, s najvećim brojem osvojenih općina, gradova i županija, ističući da je rezultat od 21 županije takav da »samo ih se šest ne može odmah svrstati pod vodstvo HDZ-a ili kandidata uz potporu te stranke«.

Zaključila je kako za Hrvate u Srbiji »ovaj uspjeh predstavlja izvor ponosa«, jer su, kako je napomenula, »dio tima koji prepoznaje i uključuje njihov narod, ma gdje god on bio«.

Također, čestitala je i predstavnicima SDSS-a na ostvarenim rezultatima i dodala:

»Radujemo se što je Hrvatska omogućila izborni sustav u kojem su manjinama zajamčena mjesta i na listama i u izvršnoj vlasti – to je pravo lice demokracije! Vjerujemo da će i Srbija nastaviti ići tim putem – putem uključivosti i ravnopravnosti svih svojih građana«.

J. D.

FOTO: HINA / Dario Grizelj

»Najveći broj kandidata za izvršne pozicije i kandidacijskih lista SDSS-a za predstavnička tijela na lokalnim izborima ostvarili su uspjeh. Svih šestoro kandidata za dožupane ostvarili su pobjede, osam od devet kandidata za dogradonačelnike su pobjednici te 13 od 15 kandidata za načelnike opštine pri čemu u jednoj opštini (Donji Lapac) predstoji drugi izborni krug. Osim nekoliko izuzetaka, najveći broj stranačkih lista ostvario je izborni cenzus, te će biti zastupljene u županijskim skupštinama, opštinskim i gradskim vijećima«, objavio je na svom portalu SDSS.

Čestitke DSHV-a i predsjednice HNV-a

Čestitke SDSS-u na uspjehu na lokalnim i županijskim izborima uputili su Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća.

DSHV je čestitao predsjedniku SDSS-a **Miloradu Pupovcu** na ponovljenom velikom uspjehu.

U Subotici u subotu održan jedan od najvećih prosvjeda

Festival dobre volje i optimizma

»Mislim da energija nije potrošena i da ovo neće i ne može stati. Studenti imaju zahtjeve od kojih ne odustaju, veliki broj građana je uz njih, tu su i poljorivrednici, profesori, bajkeri... Svi normalni građani su uz njih«, kaže Ružica Matković. Njene riječi zacijelo bi potvrdili i ostali sudionici prosvjeda kojih se u poslijepodnevnom satima u samom središtu i u širem centru okupilo oko 15.000

I ako se u javnosti slabo izlazilo s procjenama koliko je u subotu, 17. svibnja, bilo ljudi na prosvjedu pod nazivom »Sever zove«, nije nedostajalo onih koji su objavili da je to bio najveći skup do sada u Subotici. Tih 8.500 u večernjim satima (za vrijeme šesnaestominutne tišine) ili pak petnaestak tisuća, koliko su se procjene kretale »u piku« (u poslijepodnevnom satima), treba, naravno, uzeti s rezervom jer su se ljudi kretali po širem centru grada, od Trga žrtava fašizma, preko Ulice braće Radića, u Reichlovom parku, na Korzou i kod Gradske kuće. Ali, koliko god da ih je bilo, Subotičani će se složiti da je ovakvih skupova već bilo, i s više posjetitelja. Centar grada bio je krcat i 5. listopada 2000., u večeri kada je pao režim **Slobodana Miloševića**, bio je i godinu ranije na prosvjedu protiv NATO bombardiranja; bio je i 1968. u vrijeme održavanja obnovljene *Dužijance*, a ako i Palić pribrojimo Subotici, onda je i mnogi Praznik rada (bez kiše) imao veći broj posjetitelja.

Izložbe plakata i gostoprimstva

Pa ipak, subotnji skup u Subotici jedinstven je u odnosu na sve ranije po tome što su ga organizirali mladi, a na njega su se odazvale sve kategorije društva nezadovoljne stanjem u državi, i to iz svih njenih krajeva. Počelo je s Novim Sadom, pa se nastavilo u Kragujevcu, Nišu, Beogradu, Novom Pazaru i Kraljevu, a da istoga dana u Nišu nije bio miting i kontramiting i u Novom Sadu na prosvjed u Suboticu bi se sigurno slilo na desetke tisuća ljudi.

Počelo je u petak navečer dočekom oko 500 studenata koji su pješačili do Subotice i gdje ih je u centru po hladnom vremenu dočekalo više tisuća građana, a nastavljeno je u subotu u ranim poslijepodnevnom satima blokadom šireg središta grada. Građani su tako u parku na Trgu žrtava fašizma mogli pogledati izložbu »Sve žrtve sistema«, gdje su na 27 panoa iscrtani i ispisani zločini i nepočinstva aktualnog režima prema vlastitim građanima.

»I po ovoj izložbi vidi se da su mladi inteligentni i pametni jer su odabrali ono što je najbitnije što se događalo i što se događa u ovom društvu. Nadamo se da će i do promjena doći i da će se one, što je najbitnije, dogoditi mirnim putem«, kaže o viđenom **Josip Kujundžić** iz Subotice.

Možda ni kilometar dalje, u pravoj pješačkoj oazi, u Ulici braće Radića trajala je izložba gostoprimstva Subotičana na otvorenom – kod »štanda« Žedničana prava narodna kuhinja, ali s »meni ponudom«: gulaš, grah i pečena prasetina. Pa sad ti vidi što ćeš. Nešto dalje peku se pljeskavice, a prije toga nude ti se *zamotanice*, *prisnac*, slani i slatki kolači, slatkiši, sokovi, kava... Ispred banera na kom piše »Zbor građana Mala Bosna« **Ružica Matković** kaže nam da su njeni sugrađani, osim što su pripremili hranu i piće za studente i posjetitelje, prikupili i novčane donacije za studente.

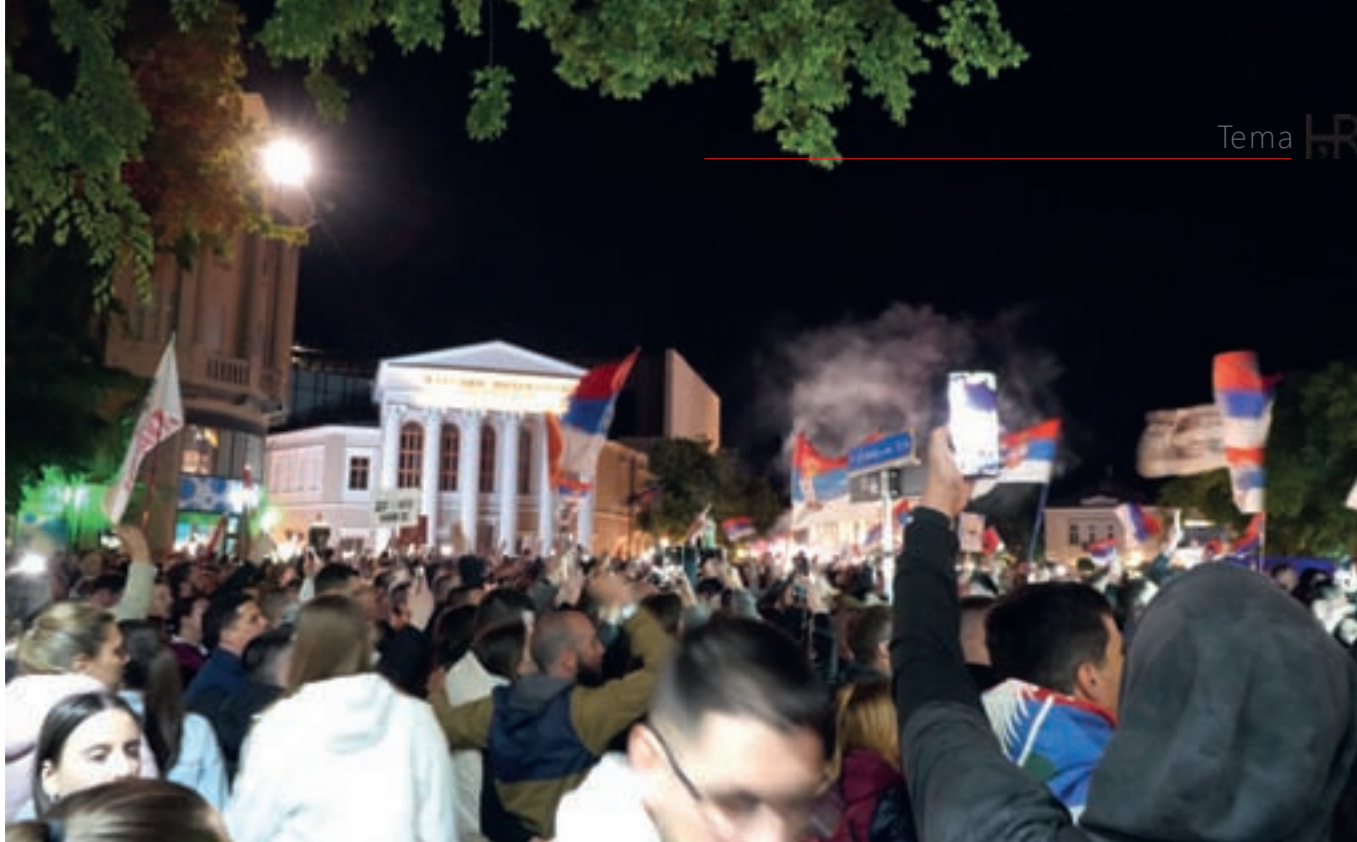
»Jako mi je drago vidjeti ovoliki broj ljudi, posebno mladih. Mislim da energija nije potrošena i da ovo neće i ne može stati. Studenti imaju zahtjeve od kojih ne odustaju, veliki broj građana je uz njih, tu su i poljorivrednici, profesori, bajkeri... Svi normalni građani su uz njih«, kaže

M Među brojnim građanima koji su donirali hranu ili sudjelovali u njenoj pripremi izdvajamo jednog Žedničanina koji je za subotu dao dvadeset svojih prasadi, kao i Osnovnu školu 10. oktobar koja je svoje prostorije ustupila za prenočište gostiju. Osim toga, i sugrađani su za vikend primali mlade goste na prenočište, a u nedjelju ih automobilima i vozili do svojih domova.

Ružica Matković, dodajući da očekuje od studenata da naprave listu za izbore (kada god oni bili), ali i od oporbe »da im ne smeta: da ne bojkotira i 'ne podmeće klipove'«.

Među brojnim zastavama – državnim, gradskim, općinskim, studentskim, onih s ideološkim opredjeljenjem – vidimo i onu koja je bila i u Novom Sadu, Nišu, Beogradu... rusinsku. Nosi ju **Zvonko Baran** iz Ruskog Krstura, mladić koji živi u inozemstvu, ali dođe na svaki prosvjed.

»Svaka čast domaćinima na organizaciji. I ovaj prosvjed pokazuje koliko je nezadovoljstvo građana i koliko je probuđena svijest građana. Zaista se nadam da će građani, kada god budu, izaći na izbore u velikom broju i da vlasti neće biti dovoljni ni sadašnji birački spiskovi da ih pokradu. Naravno, za to bi najbolje bilo da mladi formiraju svoju listu, a mi ćemo ih podržati«, kaže Baran.

Goran Nikičić iz Kanjiže kaže da je sa suprugom došao podržati studente i mlade da konačno doživi promjene koje čeka više od 30 godina.

»Nadam se da će ovaj režim što prije otići, ali se bojim toga što će iza njih ostati i da će mladi zbog toga grcati. I pored toga, i današnji prosvjed pokazuje da tu ima puno mladih, puno smijeha i dobrog raspoloženja. To je normalno jer mladi vole osjećaj slobode i nesputanosti, a upravo to danas nedostaje«, kaže Nikičić, dodajući da se ni studenti ne bi trebali ograđivati od oporbe jer im je potrebna podrška svih koji su protiv ovog režima.

Iako nema podataka o tome, subotički ugostitelji zacijelo su u subotu imali iznadprosječan promet (i profit) jer su zakupljeni prostori u središtu grada bili dupkom puni umornih i žednih gostiju. Nove buđelare zacijelo će potražiti i prodavači bedževa, zviždaljki, truba i ostalih rekvizita kojih je u centru grada bilo dvadesetak i svatko od njih utržio je pazar kakvom se vjerojatno nije nadao. Posebno je bio tražen, i najranije rasprodan, bedž s natpisom »nećeš pravdu?«.

All You need is... ja ne znam kako se kaže zajedništvo

Nakon trbuha, zaljubljenici duha tu su glad mogli utažiti u Parku Ferenc Raichla, gdje su djelatnici u kulturi organizirali izložbu transparenata, otkuda su jednoga trenutka, krećući se prema Gradskoj kući, formirali »lanac zajedništva« u kom im se pridružilo više stotina građana.

»Tražili smo riječ koja nam je najbitnija, a onda smo shvatili da nam je zajedništvo najpotrebnije u ovom tre-

nutku. Druga ideja bila je da se i ostali ljudi uključe, cijeli grad«, kratko je objasnio glumac Drame na srpskom subotičkog Narodnog kazališta **Vladimir Grbić**.

Iako bez hrane, pića, izložaba i performansa, najveća gužva bila je, naravno, u središtu grada, gdje su se slile kolone Subotičana i gostiju iz svih pravaca. Atmosfera kao ona u Novom Sadu ili Nišu – festivalska: razgovori, druženja i dobro raspoloženje. Uoči šesnaestominutne tišine na bini na Malom korzou gostovali su i studenti koji su se nedavno biciklima i pješice uputili u Strasbourg i Bruxelles, iznoseći svoja iskustva i dojmove s tog puta, a nakon toga prisutnima su se obratili i dekan Ekonomskog fakulteta u Subotici **Aleksandar Čučković**, te subotički student Filozofskog fakulteta u Novom Sadu **Vedran Peić**.

»Od svog nastanka Subotica je bila multietničko naselje, ali je vremenom postala i multikulturalna sredina i po tome je prepoznatljiva. Multikulturalnost je svijest o tome da je ljepše i bolje živjeti zajedno, jedni s drugima nego jedni pored drugih. Studenti su u svom protestu multikulturalnosti pridali posve novu dimenziju: multikulturalnost nije cilj, ona je polazište i u to se uvjeravamo svakoga dana«, rekao je Čučković, dodajući da je naše društvo posljednjih desetljeća uništeno, te da se samo povjerenjem može ponovno izgraditi.

Vedran Peić bio je kratak, ali i originalan:

»Prošle godine Dan grada proslavljen je uz gosta koji se zove **Jelena Karleuša**. Mi smo donijeli jednu važnu odluku: subotički studenti u blokadi proglašavaju 17. svibnja za Dan grada. Vi nama Karleušu, mi vama studente – Dobra večer, Subotico«.

Nakon toga uslijedila je šesnaestominutna tišina, a zatim je održan koncert Beogradskog sindikata čije su članove provokatori u jednom trenutku s leđa počeli gađati jajima, ali su zahvaljujući studentima i građanima (a ne policiji) oni ubrzo u tome spriječeni.

Zlatko Romić

Istraživanje među srednjoškolcima Subotice, Bačke Topole i Kanjiže (2.)

Medijska pismenost mladih

Medijska pismenost postaje izuzetno značajna kompetencija kako bi se informacije i medijske poruke iz mora medijskih sadržaja mogle analizirati, procjenjivati i razumijevati

Posljednjih godina sve se više govori o medijskoj pismenosti, a razlog je sve veći upliv medija i društvenih mreža u svakodnevni život svih generacija, osobito djece i mladih. Sve kategorije populacije, a najviše mladi koji su većinu vremena online, bombardirane su informacijama iz različitih medijskih izvora i zato medijska pismenost postaje izuzetno značajna kompetencija kako bi se informacije i medijske poruke iz mora medijskih sadržaja mogle analizirati, procjenjivati i razumijevati. Ove kompetencije ključne su za donošenje informiranih odluka i efikasno sudjelovanje u društvenom i političkom životu.

Pojedini istraživači koji istražuju medijsku pismenost konceptualiziraju je kao set vještina za analizu, evaluaciju i komunikaciju poruka. Drugi se fokusiraju na ekonomske strukture informativnih medija, vlasništvo i kontrolu nad njima. Treći smatraju kako je najvažnija kritička orijentacija prema informativnim medijima i skepticizam prema njihovim proizvodima. Ipak, većina istraživača slaže se kako je medijska pismenost multidimenzionalni konstrukt, a da edukacija za medijsku pismenost treba pripremiti ljude za kritičko razmišljanje, da su u stanju čitati, analizirati i dekonstruirati medijske poruke. Time se i pojedinci trebaju osnažiti da razumiju, razvijaju i dijele informirane poglede koristeći alate koji su na raspolaganju u okruženju digitalnih medija.

Dimenzije medijske pismenosti

U istraživanju koje je proveo Centar lokalne demokracije u Subotici na uzorku od 320 ispitanika među srednjoškolcima u Subotici, Bačkoj Topoli i Kanjiži o medijskoj pismenosti nastojalo se, uz mapiranje medijskih navika mladih, utvrditi dimenzije medijske pismenosti te utvrditi relacije između medijskih navika i medijske pismenosti.

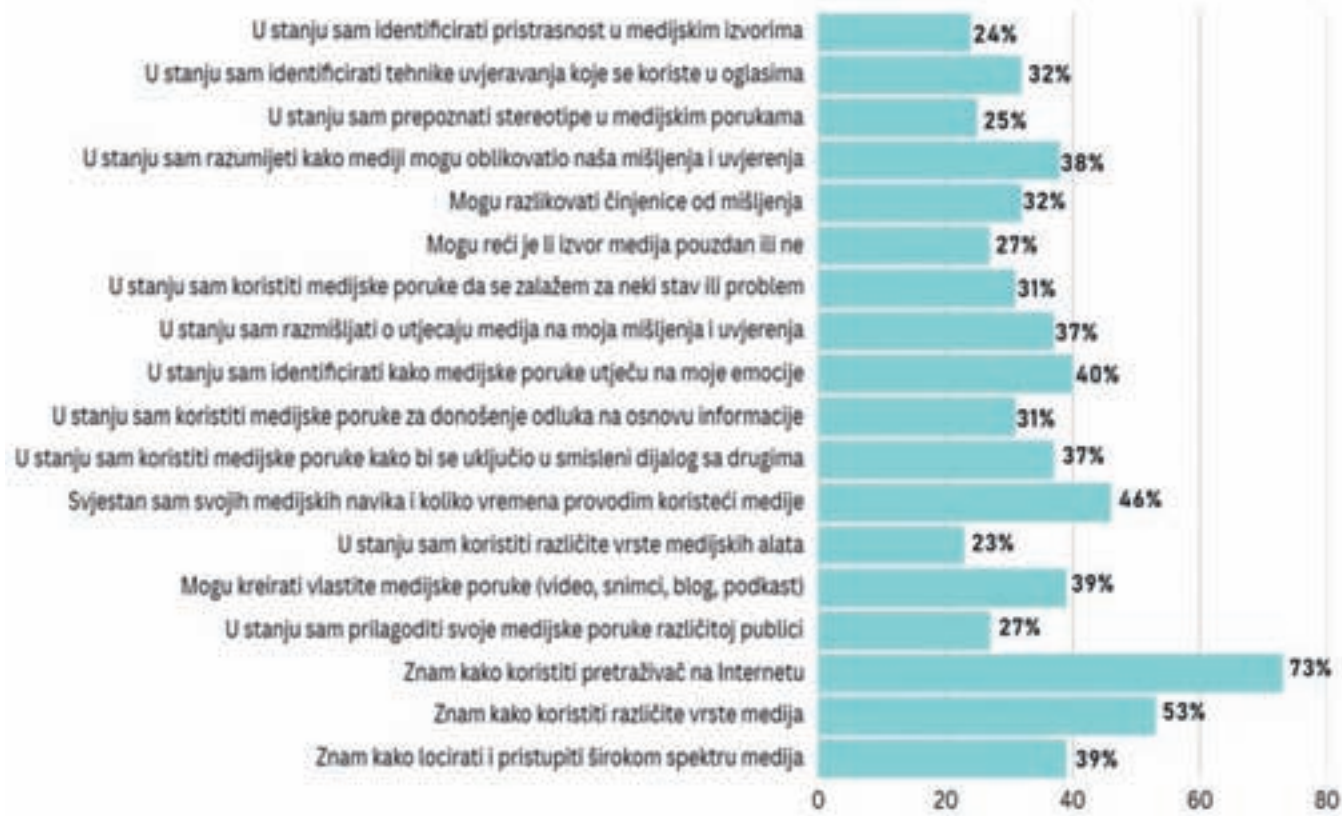
Kako bi se izmjerila medijska pismenost korištena je skraćena Skala medijske pismenosti kao upitnik samoprocjenjivanja, koja se sastoji od 18 tvrdnji podijeljenih u šest kategorija: pristup, analiza, evaluacija, kreacija, refleksija i akcija. Ove kategorije pokrivaju različite aspekte medijske pismenosti – razumijevanje kako pristupiti medijima, kritičko analiziranje medijske poruke, procjenjivanje vjerodostojnosti izvora, kreiranje medijskih sadržaja, reflektiranje o vlastitoj upotrebi medija i poduzimanje akcije na temelju medijskih poruka. Ispitanici su trebali procijeniti u kojoj mjeri se svaka tvrdnja odnosi na njih osobno s mo-

dalitetima odgovora: 1) uopće se ne odnosi na mene, 2) uglavnom se ne odnosi na mene, 3) niti se odnosi niti ne odnosi na mene, 4) uglavnom se odnosi na mene, i 5) u potpunosti se odnosi na mene.

Analizirani su postotci (učestalost) pojedinih odgovora, kao i međusobna povezanost tvrdnji kako bi se utvrdilo mogu li se identificirati prepoznatljive dimenzije medijske pismenosti. Uspoređeni su i rezultati sociodemografskih grupa na dimenzijama medijskih navika i medijske pismenosti, kako bi se utvrdilo postoje li statistički značajne razlike između dobnih i spolnih skupina.

Utvrđeno je postojanje četiri dimenzije medijske pismenosti. Prva je »Evaluativno-analitička dimenzija« koja ukazuje na sposobnost analize i procjene medijskih poruka i kredibilnosti medija; druga »Reflektivno akcijska dimenzija« koja ukazuje na razmišljanje (reflektiranje) o vlastitoj upotrebi medija i poduzimanja akcija na osnovu medijskih poruka, treća ukazuje na sposobnost »Kreiranja medijskih sadržaja«, a četvrta na sposobnost »Pristupa i korištenja različitih medija«.

Analiza je pokazala da učenice u većoj mjeri iskazuju sposobnost pristupa medijima i reflektivno-akcijsku dimenziju medijske pismenosti u odnosu na ispitanike muškog spola, najstariji učenici (18-19 godina) u većoj mjeri iskazuju evaluativno-analitičku medijsku pismenost, a najmlađi najčešće iskazuju sposobnost kreiranja medijskih sadržaja. Također, ispitanici čije majke i/ili očevi imaju srednje četverogodišnje ili visoko obrazovanje u većoj mjeri iskazuju sposobnost kreiranja medijskih sadržaja.

Obrasci medijskog ponašanja

Treći cilj ovog istraživanja bio je utvrditi relacije između medijskih navika i dimenzija medijske pismenosti kako bismo utvrdili postoje li prepoznatljivi obrasci medijskog ponašanja. Utvrdili smo četiri specifična obrasca medijskog ponašanja.

Prvi obrazac »**zabava i društvene mreže**« ukazuje na preferiranje zabavnih sadržaja, vještinu pristupa medijima i korištenje društvenih mreža kao sredstva informiranja. Ovaj obrazac odnosi se na mlade koji znaju kako koristiti pretraživače na Internetu, koji su u stanju pristupiti širokom spektru medija i koristiti ih, najčešće koriste društvene mreže za informiranje i pri tome preferiraju mahom zabavne sadržaje.

Drugi obrazac »**reality programi**« povezuje preferiranje rijalitija i srodnih programa, te blogova i podcasta sa sposobnošću za kreiranjem medijskih sadržaja.

Treći obrazac, kojeg smo nazvali »**analitičko-politički**«, povezuje preferiranje političkih i ekonomskih sadržaja u medijima i evaluativno-analitičku dimenziju medijske pismenosti. Ovakav obrazac upućuje na sposobnost

procjenjivanja kredibilitnosti medijskih izvora, sposobnost analiziranja i dekonstruiranja medijskih poruka. Ovi mladi sposobni su identificirati pristrasnost medija, identificirati tehnike uvjeravanja u oglašavanju, znaju prepoznati stereotipe u medijima, mogu razlikovati činjenice od mišljenja i ocijeniti je li izvor medija pouzdan ili ne.

Četvrti obrazac, kojeg smo nazvali »**društvenost i kultura**«, povezuje preferiranje kulturnih i društvenih tema u medijima i medijsku pismenost koja uključuje reflektivnu i akcijsku dimenziju. Ovi mladi razmišljaju o utjecaju medija na njihova uvjerenja, mišljenja i emocije, svjesni su svojih medijskih navika i koliko vremena provode koristeći medije, te su u stanju koristiti medijske poruke da se zalažu za neki stav ili problem, da se uključe u smisleni dijalog s drugima i da koriste medijske poruke za donošenje odluka na osnovu informacija. Drugim riječima, ukazuje na sposobnost pojedinca za refleksiju o vlastitom korištenju medija i sposobnost da se poduzimaju akcije na temelju refleksije o medijskim porukama.

U pogledu raširenosti pojedinih obrazaca utvrđeno je da većina ispitanika zna kako pristupiti i koristiti različite medije, zna kako koristiti pretraživač da pronađe informacije na internetu, većina smatra da su svjesni svojih medijskih navika i da su u stanju identificirati kako medijske poruke utječu na njihove emocije. Kod mlađih srednjoškolaca dominira vještina pristupa medijima i vještina kreiranja medijskih sadržaja ali u domeni zabave i zabavnih sadržaja, dok s godinama raste evaluativno-analitička medijska pismenost kao i preferiranje sadržaja kao što su političke i ekonomske teme.

J. D.

Tibor Apró, graditelj orgulja

Majstor za čarobni zvuk kraljice instrumenata

U posljednjih 15-20 godina obnovljeno je tek nekoliko orgulja i još bi se moglo nabrojiti nekoliko koje bi mogle služiti za koncertne svrhe. Sve ostale su u jako lošem stanju. Nažalost, sve je manje ljudi u crkvama, nema tko svirati i ako ih obnovimo, pitanje je hoće li biti netko tko zna svirati na orguljama

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Orgulje u crkvama u Kovačici, Vršcu, Bačkom Petrovcu, Bogojevu, Novom Kneževcu, Bačkom Gradištu, na Kelebiji, u Franjevačkom samostanu u Subotici, u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji i sjemeništu *Paulinum* u Subotici, u Karmelićanskoj crkvi u Somboru različitih su veličina, građene su u različitim majstorskim radionicama, u različitim razdobljima. Jedno je ipak zajedničko, na restauraciji svih tih orgulja radio je **Tibor Apró**, graditelj orgulja iz Bačke Topole.

Tibor Apró deset je godina vlasnik radionice za restauraciju i izradu orgulja. Kaže, jedina je to radionica registrirana u Srbiju koja se bavi restauracijom i izgradnjom kraljice instrumenata. Tibor ima i formalno i praktično obrazovanje za taj posao. Diplomirao je na Odsjeku za glazbene instrumente Glazbene akademije *Liszt Ferenc* u Budimpešti i od 2009. godine ima diplomu za izradu i popravak (rekonstrukciju/restauraciju) orgulja.

O tome kako je jedan strojovođa postao graditelj orgulja, koliko ima posla, koji posao mu je bio najzahtjevniji Tibor Apró govori za *Hrvatsku riječ*.

► Kako ste se opredijelili za ovo zanimanje?

U Mađarskoj i nekim drugim europskim državama posao je to kojim se obitelji bave generacijama, unatrag 150 godina. U Srbiji to nije tako i ja sam u svojoj obitelji jedini koji se bavi poslom koji ime veze s umjetnošću. Klavir sam tri godine učio u osnovnoj školi, ali nisam mogao završiti osnovnu glazbenu školu. Nastavio sam vježbati kod kuće na malom kineskom sintesajzeru. Srednju školu završio sam u Bačkoj Topoli, smjer strojovođa. Situacija je bila takva da nisam imao mogućnosti putovati u Suboticu ili neki drugi grad, već sam morao odabrati smjer koji ima u Bačkoj Topoli. Pri kraju srednje škole vidio sam u novinama tekst o akademiji *Liszt* u Budimpešti koja ima smjer graditelj orgulje. Bio je tekst o jednom majstoru iz Mađarske koji ima obiteljske veze s ovim krajevima i on je tražio mlade učenike koji bi išli u Mađarsku i učili zanat. Iz okolice Budimpešte je i nika-ko nije mogao naći nikoga tko bi se zainteresirao za taj posao. Bio je voljan osigurati stan, stipendiju i praksu. Prijavio sam se, iako sam se od četvrtog-petog razre-

da, kada sam napustio glazbenu školu, glazbom bavio samo kao hobiem, kod kuće. I tako je počelo. Imao sam 19 godina kada sam se preselio u Budimpeštu. Sve stvari ostavio sam kod kuće. Baka me je pitala »gdje ćeš, što ćeš tamo, nemamo novca da platimo ni put, ni školu«, a ja sam rekao »probat ću, a ako ne uspijem vratit ću se«. Bila je to 2005. godina.

► **Tako ste krenuli na akademiju Liszt ili ste prvo bili na praksi?**

Na akademiji je tako da mjesečno nekoliko puta idemo na teorijsku nastavu, a naša je obveza naći radionicu gdje ćemo ići na praksu, svakodnevno, od ujutru do navečer. To je poseban smjer, ali u okviru Glazbene akademije. Ja nemam diplomu da sam završio glazbenu akademiju da sam orguljaš, već baš graditelj orgulja.

► **Jesu li Vam rad u radionici i akademija pružili dovoljno znanja da krenete raditi samostalno posao popravke i gradnje orgulja?**

Kod prvog majstora bio sam dvije godine i radili smo samo restauraciju. Tu sam naučio kako raditi sa starim orguljama koje imaju 150 ili 200 godina. Poslije toga otišao sam kod drugog majstora gdje smo samo radili nove orgulje. Kod njega sam naučio kako planirati orgulje, nacrtati na papiru, kako izračunati dimenzije svirala... Četiri godine dovoljno je da se nauče samo osnovne stvari. Ja nemam 60 godina da mogu govoriti o svom nekom velikom iskustvu, ali imam 20 godina iskustva u ovom poslu. I još uvijek mogu nešto naučiti, vidjeti nešto novo. Prije ovog našeg razgovora bio sam u Mađarskoj i vidio sam na orguljama sistem kakav do sada nisam vidio. Sistem kod orgulja je uvijek isti, ali svaki majstor ima nešto posebno.

► **Imate iskustvo rada na restauraciji i izradi novih orgulja. Što je veći izazov: raditi orgulje stare stoljeće-dva ili praviti nove?**

Veći izazov je restauracija, jer moramo pratiti način na koji je radio stari majstor. Kada se radi restauracija, cilj je da sve ostane kako je bilo. Kada smo radili orgulje u subotičkoj Sinagogi, to nije bila restauracija već rekonstrukcija. Samo oko 20 posto ostalo je od originalnih orgulja, a sve ostalo morali smo novo graditi, ali na način na koji je majstor koji je izradio orgulje to radio. Mislim da mi je to do sada bio najveći izazov. Nije lako napraviti ni nove orgulje, ali restauracija je ipak malo teža.

► **Koji Vam je bio prvi samostalni posao?**

Školu sam završio 2009. godine i nisam se odmah vratio. Dok sam živio u Mađarskoj, nisam imao svoju tvrtku već sam radio u radionicama drugih majstora, bavio sam se i drugim poslovima. Vratio sam se 2015. godine i otvorio u Bačkoj Topoli svoju tvrtku. Prvi posao koji sam radio u Vojvodini bile su orgulje u crkvama u Bogojevu i Novom Kneževcu, radio sam potpunu restauraciju orgulja u crkvi u Bačkom Petrovcu, u Kovačici restauraciju i proširenje orgulja. Trenutačno radim restauraciju u Somboru u Karmelićanskoj crkvi. Uz te poslove svakog tjedna idemo negdje radi održavanja, štimanja, pripreme orgulja za koncert. U katedrali u Zadru svake godine održava

se orguljaški koncert i mi prije koncerta štimamo orgulje. Isto tako u katedrali u Beogradu pred festival *Dani orgulja* štimamo orgulje, koje su na ovim prostorima najveće crkvene orgulje. Pored velikih poslova na restauraciji, uvijek ima i onih manjih koje moramo rješavati.

► **Kada ste otvorili vlastiti obrt je li bilo straha kako će posao krenuti?**

Nikada se nisam planirao vratiti u Srbiju, ali sve češće su me počeli zvati iz Vojvodine i više nisam mogao u Mađarskoj raditi kao radnik i ovdje svoje poslove. Vjerovao sam da mogu uspjeti, ali da ću imati toliko posla ne. Počeo sam u staroj bakinoj i djedovoj kući koja je bila prazna, napuštena 10 godina. Stric mi je rekao evo ti kuća, probaj. Počeo sam u sobi četiri s četiri metra. Sada ima

mao sam 19 godina kada sam se preselio u Budimpeštu. Sve stvari ostavio sam kod kuće.

Baka me je pitala »gdje ćeš, što ćeš tamo, nemamo novca da platimo ni put ni školu«, a ja sam rekao »probat ću, a ako ne uspijem vratit ću se«.

Bila je to 2005. godina. U Bačkoj Topoli sam 2015. godine registrirao radionicu. Počeo sam u staroj kući djeda i bake u kojoj nitko nije živio 10 godina.

Sada imam halu od 300 četvornih metara, sav potreban alat i još troje uposlenih.

još tri radnika, radionica je 300 četvornih metara, posebno je stolarska radionica, posebna za metalne svirale, posebna za intoniranje i štimanje, jedna velika hala je za montiranje, vrijedan alat.

► **Kako to izgleda kada krenete raditi restauraciju orgulja?**

Ovdje u Vojvodini još nisam pravio nove orgulje. Kada radimo restauraciju, prvo odlazimo na teren pogledati orgulje, da vidimo u kakvom su stanju, nedostaje li nešto... Ako nešto fali, moramo istraživati da vidimo kako je bilo, možemo li u arhivu ili župi naći originalne nacрте. Onda napravimo plan i što nam je krajnji cilj i na osnovu toga možemo izračunati cijenu. Nekada moramo čekati i po četiri-pet godina da oni riješe financiranje. Rijetko se dogodi da se jave poslije nekoliko dana i kažu »imamo dovoljno novca i možemo krenuti«.

► **Koliko onda košta obnova orgulja?**

Dok ne vidim u kakvom su stanju orgulje, ne mogu kazati cijenu. Računamo po registrima. Okvirne cijene su 3.800 eura po registru. Nove orgulje su 14.000-15.000

eura po registru. Orgulje u Karmelićanskoj crkvi, na čijoj restauraciji sada radimo, imaju 43 registra i takve nove orgulje koštale bi oko 650.000 eura.

► **Koliko se posla radi na terenu, a koliko u radionici?**

Oko 80 posto odradi se u stolarskoj radionici, običnim strojevima koje koristi svaki stolar. Za kućište u unutarnje dijelove obično koristimo jelovinu, a za dijelove gdje sjedi

orguljaš (sviraonik) koristimo hrast i bukvu. Tipke za polutonove na klavijaturama su od ebanovine. Posebni alati za orgulje koriste se za metalne svirale koje su od legure olova i kalaja. Najmanje orguje imaju 1,5 do dvije tone, one velike i 20-30 tona. Puno smo na terenu. Prvo treba demontirati orgulje i to traje četiri-pet dana. Godinu dana smo onda u radionici, a poslije toga opet tri-četiri mjeseca montiramo orgulje na terenu. Uz to, svaki drugi-treći dan idemo na teren zbog štimanja, provjere i rijetko se dogodi da mjesec dana radimo samo u radionici.

► **Kako izgleda sâm završetak posla, kako znate da su orgulje uštimate tako da daju najbolji zvuk?**

Mehanika, pneumatika i elektronika, to je ono što vodi orgulje. Može se naučiti, ali intonacija i zvuk, za to treba imati talent, da se sluša jako puno orgulja. Mogu orgulje imati isti broj registra, ali neće isto zvučati u Somboru i Subotici, zbog prostora, akustike, majstora koji ih je pravio. Ako uzmemo A registar, 8' (osam stopa, koristimo stare engleske jedinice mjere), koliko će biti jak ovisi od veličine orgulja, ima li još 15 ili 60 registra ili samo tri...

To već jeste iskustvo i vjerojatno malo talenta.

► **Na koliko orgulja u Vojvodini ste do sada radili?**

Kada majstori prave nove orgulje, obično stave pločicu s rednim brojem. Mi kada restauriramo, stavimo našu tablicu, ali ostavimo i staru da se vidi koji je majstor radio orgulje. Koliko sam orgulja obnovio? Sigurno ne više od 100. Definitivno bih izdvojio orgulje u subotičkoj Sinagogi. Na tom projektu radili smo od 2019. do 2021. godine. Rekonstrukciju smo obavili na osnovu samo 20% zatečenog instrumenta – korpusa od sviraonika, jedne dirke i 10 svirala, zračnice, meha i paravana od zida do zida. Sve ostalo propalo je vremenom jer 80 godina te orgulje nisu bile u upotrebi. Pola godine trajala je potraga za porijeklom i izvornim izgledom tog instrumenta, što je zahtijevalo obilazak Vršca, Temišvara, Segedina, Bačkog Gradišta. Tragom uzorka koga smo našli u nekom čošku pregledali smo orgulje iz tog razdoblja i istog proizvođača. Na kraju, mislim da smo u ovom slučaju uspjeli u 98% rekonstrukcije. Te orgulje sada imaju 1.301 sviralu. Ako me pitate koliko sam štimao orgulja, to je više stotina. Intonacija se promijenila za 15-20 godina, znači na svakih 15-20 godina trebalo bi izvaditi svirale, očistiti, ponovno napraviti intonaciju. Kod nas, i zbog toga što nismo imali majstora, orgulje nitko nije pipnuo možda 100 godina. Orgulje se raštimate zbog vlažnosti, temperature i od korištenja. Ako ih redovito održavamo, moramo ih nekoliko puta tijekom godine naštimati.

Kada orguljaš svira, a ja slušam od dolje iz crkve, drugačiji mi je zvuk nego kad ja sviram.

► **Posao Vam je takav da ste obišli veliki broj crkva u Vojvodini da istražujete povijest orgulja. U kom razdoblju ih je u Vojvodini najviše građeno?**

U Vojvodini su skoro sve orgulje građene u vrijeme Austro-Ugarske, kajem XIX. i početkom XX. stoljeća. Tada su građene i velike crkve. Najveća tvrtka za izgradnju orgulja bila je tvrtka **Jozefa Angstera** u Pečuhu. Ona je u Vojvodini izgradila 36 orgulja. Na prostorima Vojvodine radili su i **Otto Rieger**, **Sándor Országh** iz Budimpešte. Do Drugog svjetskog rata bilo je i u Vojvodini malih radio-

nica za izradu orgulja. U Apatinu je to bio **Caspar Fisher** koji je u Vojvodini napravio desetak kvalitetnih orgulja. U Vojvodini nema orgulja koje su gradili majstori iz Njemačke ili Francuske. Ako gledamo po veličini orgulja, u Vojvodini obično imaju između 15 i 25 registara. U katedrali u Subotici orgulje imaju 30 registara, u Karmelićanskoj crkvi u Somboru 43 registra. Najveće su u Beogradu u katedrali s 49 registara, ali te orgulje izrađene su 2000.

godine. Skoro sve orgulje u Srbiji su na prostoru Vojvodine i uglavnom u katoličkim crkvama, reformatorskoj i slovačkoj evangeličkoj. Van crkve su koncertne orgulje u Domu sindikata u Beogradu, ali se ne koriste dulje od 20 godina.

► **Kakvo je stanje orgulja u crkvama u Vojvodini? Novac je uvijek problem, neke crkve su poslije odlaska Nijemaca napuštene.**

U jako lošem stanju. Rekao bih da je u posljednjih 15-20 godine obnovljeno nekoliko orgulja i još bi se moglo nabrojiti nekoliko koje bi mogle služiti za koncertne svrhe. Sve ostale su u jako lošem stanju. Nažalost, sve ma-

nje je ljudi u crkvama, nema tko svirati i ako ih obnovimo, pitanje je hoće li biti nekoga tko zna svirati na orguljama.

► **Možemo napraviti paralelu s Mađarskom. Je li tamo situacija bolja?**

U Mađarskoj ima 3.000-4.000 orgulja, a u Vojvodini oko 190.

► **S obizom na stanje na terenu, je li bilo situacija kada ste pogledali neke orgulje i rekli da su u tako lošem stanju da se s njima ne može ništa uraditi?**

Uvijek se mogu obnoviti, samo je pitanje koliko ima smisla. Tamo gdje ima pet ili šest vjernika na misi, gdje nemaju novca obnoviti krov nije baš racionalno potrošiti 60.000 eura za orgulje.

► **I sami ste desetak godina učili svirati orgulje. Što je to tako čarobno u tom zvuku orgulja?**

Mogu zvučati tiho, kao jedan gudački registar, a poslije toga da zvuče kao simfonijski orkestar, mislim na velike orgulje koje imaju više od 50-60 registara. Ti registri su različite boje i jačine i zato orgulje mogu zvučati kao samo jedna violina, a kada uključimo 65 registara mogu biti jače nego simfonijski orkestar. Meni su se uvijek sviđale francuske romantične orgulje iz druge polovice XIX. stoljeća. Najpoznatiji majstor bio je **Aristid Cavallé-Coll**, koji je prvi napravio velike orgulje, koje zvuče jače od simfonijskog orkestra. Donio je flaute iz Njemačke, jezičnjake iz Španjolske, dodao je ono što su radili Francuzi i napravio je velike orgulje koje su u svim velikim katedralama u Francuskoj. One imaju od tri do pet manuala, i od 60 do 100 registara. Bio sam nekoliko puta u Parizu, Cannesu i Lionu da ih pogledam, ali sigurno neću imati priliku raditi na njima. Ali, nikad se ne zna. Kada sam se vratio u Bačku Topolu, nisam mogao ni zamisliti da ću raditi orgulje u subotičkoj Sinagogi. Kada su me prvi put pozvali, pomislio sam od tog neće biti ništa, nema šanse da angažiraju mene koji sam ovdje tek počeo raditi.

► **Kako dolazite do poslova? Preporuke ili na neki drugi način?**

Da, uglavnom su to preporuke. Župnik je čuo od drugog župnika, u Zadru su me našli tako što je tamošnji orguljaš utipkao na internetu nešto o orguljama i iskočio mu je jedan moj intervju. Osim u Vojvodini, radimo još u Mađarskoj i Hrvatskoj. U Hrvatskoj smo počeli u Zadru, a sada pokušavamo i tamo proširiti posao. U Vojvodini imamo ugovorenog posla za narednih četiri-pet godina, ali nema toliko orgulja da bismo imali posla za 50 godina. Ostat će samo održavanje i štimanje, ali od toga se ne može živjeti, plaćati radnici, pa moram širiti teritorij.

V. međunarodna manifestacija *Gljive Fruške gore* u Srijemskoj Mitrovici**Edukacija, ekologija, gastronomija**

»Primijetili smo da se sve veći broj ljudi vraća prirodi i zato je važno educirati ljude o važnosti gljiva u prirodi, jer bez njih ne bismo postojali«, kazao je Živan Relić

Srijemska Mitrovica je od 16. do 18. svibnja bila mjesto okupljanja ljubitelja prirode i gljiva na V. međunarodnoj manifestaciji *Gljive Fruške gore*. Ovu manifestaciju organiziralo je Ekološko gljivarsko društvo *Sunčanica* iz Srijemske Mitrovice, koje okuplja gljivare, stručnjake, obitelji i sve one koji žele istražiti bogatstvo gljivarskog svijeta Fruške gore. Događaj je okupio više od 15 udruženja iz Srbije, ali i goste iz Slovenije, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Grčke i Bugarske. Osim promicanja zdrave prehrane i ekologije, cilj manifestacije je afirmirati Srijemsku Mitrovicu kao turistički grad i približiti ljudima čudesan svijet gljiva koji je mnogima nepoznat.

Povratak prirodi

Ekološko gljivarsko društvo *Sunčanica* iz Srijemske Mitrovice osnovano je 2020. godine. Kao neprofitabilno društvo okuplja oko sebe ljubitelje prirode, a posebno ljubitelje gljiva. Već pet godina organizira manifestaciju *Gljive Fruške gore* koja je ove godine započela 16. svibnja okupljanjem sudionika, nastavljena 17. svibnja obilaskom terena i sakupljanjem gljiva, nakon čega je u Gradskom parku održan natjecateljski gastro fest te izložba determiniranih gljiva. Događaj je završen 18. svibnja predavanjem koje je održala dr. **Jovana Vunduk**.

»Ovakve promocije su izuzetno važne. Primijetili smo da se sve više ljudi vraća prirodi i zato je važno educirati ljude o važnosti gljiva u prirodi, jer bez njih ne bismo postojali. Gljiva je u zemlji, a vremenski uvjeti diktiraju hoće li izaći iz nje. Što se tiče našeg ravnog Srijema, teško je promovirati gljive za razliku od drugih planinskih krajeva u Srbiji gdje ljudi žive od gljivarstva. U Srijemu ih možemo pronaći samo za kućne potrebe«, istaknuo je predsjednik Ekološkog

kog gljivarskog društva *Sunčanica* **Živan Relić** i dodao da je sve više ljudi koji se vraćaju prirodi:

»Neki se nalaze u ljekovitim biljkama, a neki u gljivarstvu. Zato organiziramo ovakve događaje i drago mi je što je velika zainteresiranost. Ove godine došlo nam je deset obitelji koje nisu gljivari nego su došli provesti dan s nama. Taj broj svake se godine povećava. Međunarodna suradnja je iznimno važna. Kroz ovakva druženja širimo svoje znanje i razmjenjujemo iskustva«.

Gosti iz Hrvatske

Na manifestaciji su sudjelovali i članovi društva gljivara *Boletus* iz Umaga.

»Imam velika iskustva u gljivarstvu. Ono što smo naučili preuzeli smo od Talijana. Italija i Francuska su daleko ispred nas. Što se tiče održavanja izložbi gljiva i predavanja, mi u Hrvatskoj još nismo dostigli razinu Talijana, dok gljivarske udruge iz Srbije jako napreduju otkad su osnovali gljivarski savez. Sustigli su Hrvatsku i imaju puno više biologa i mladih znanstvenika koji su u svijetu gljiva. Bez baze mladih stručnjaka nema napretka. Srbija to ima i to ide značajno naprijed«, istaknuo je predsjednik Društva gljivara iz Umaga **Josip Šimić**.

Dodao je kako je Istra, kao i Hrvatska u cjelini, bogata gljivama.

»Bogati smo šumama. Gljiva ima stotine tisuća, ali otkrivenih i znanstveno obrađenih je oko tri tisuće. Profesor **Romano Božac** je sa svoje dvije enciklopedije o gljivama učinio mnogo na prostoru bivše Jugoslavije. U njima je obradio 2.500 gljiva, a svijet gljiva je beskonačan i tu nema kraja. Imamo gljive koje se ne mogu vidjeti golim okom, do makro gljiva veličine od 30 do 50 cm. Najviše se priča o jestivim gljivama, a nauka obrađuje sve gljive. Gljive su posebno carstvo, niti su životinje niti su biljke. Kada se ide u branje gljiva, potrebno je imati određeno predznanje i zato je bitno postojanje gljivarskih udruga jer tu možemo educirati ljude.«

Na manifestaciji je sudjelovalo i Gljivarsko društvo *Ivanec* iz Hrvatske. Oni na manifestaciju u Srijemsku Mitrovicu dolaze već treći put zaredom.

»Volimo se družiti i za nas važi parola: gljivari bez granica. Nazivamo se između planine Ivančice i Ravne gore. Ravna gora je starije gorje i ona je od početka do kraja izložena različitim gljivama. Kod nas svaka udruga gljivara ima svoju manifestaciju – gljivarijadu. One se održavaju od lipnja do studenoga. Idemo u šume i organiziramo izložbe gljiva. Na posljednjoj izložbi imali smo 240 vrsta izloženih nedeteminiranih gljiva«, kaže predsjednik Gljivarskog društva *Ivanec* iz istoimenog mjesta **Josip Plevonić**.

S. D.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45 a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23)
o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

IZMJENE DIJELA PLANA DETALJNE REGULACIJE CENTRA GRADA SUBOTICE – ZONA III (*Službeni list Grada Subotice*, br. 33/2011, 16/2012)

Odluka o izradi navedenog plana objavljena je u *Službenom listu Grada Subotice*, broj 34/2024.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 26. svibnja do 9. lipnja 2025. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204., a može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 26. svibnja do 9. lipnja 2025. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

SLOŽITE KOCKICE U ODGOJU VAŠE DJECE

UPIS U SREDNJE ŠKOLE U SUBOTICI

Gimnazija „Svetozar Marković“

Opći smjer

Politehnička škola Subotica

Tehničar fotografije

Srednja medicinska škola

Medicinska sestra – tehničar

Bane u špediteru

Blagoglagoljivi, uvijek odmjeren i na jaču stranu usmjeren predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) i zastupnik ove stranke u Skupštini Srbije **Bálint Pásztor** izjavio je za subotički radio na mađarskom jeziku kako mu je subotnji skup više sličio na tulum i kulinarско natjecanje nego na politički skup. I, u pravu je. Bar u prvom dijelu rečenice jer ono što se na ulicama Subotice odigravalo od petka navečer i od subote poslijepodne do prvih sati nedjelje jeste bio tulum, ali njegova suština nije imala pejorativni sadržaj kakav je Pásztor putem radio valova htio prenijeti javnosti. Iako po godinama nije star, predugo je Bane, ovaj Bálint, upregnut u politički špediter da bi mogao razumjeti ono što je **Goran Nikičić** iz Kanjiže zapazio iz prve: mladima su sloboda i nesputanost dio karaktera. Predugo je Bane, ovaj Bálint, upregnut u političke kočije da ne bi svjesno previdio ono što je svatko tko je posjetio izložbe na Trgu žrtava fašizma i u Parku Ferenc Raichla vidio: kronologiju ubojstava, krađa i ostalih zlodjela što ga je ovaj režim za trinaest godina vladavine počinio nad vlastitim građanima, a čiji je Bane, ovaj Bálint, sastavni dio od samoga početka.

Stoga je Bane – Bože, što mi je – Bálint svoj pogled ispod oglavnika usmjerio na kulinarско natjecanje, začimivši ga političkim skupom. Ne, Bane, ovaj Bálinte, u Ulici braće Radića nije bilo kulinarско natjecanje, nije bilo čak niti natjecanje u gostoprимstvu nego su kotlovi, ražnjevi i štandovi bili ništa drugo do esencija gostoprимstva proizašlog iz čista srca i duše ovdašnjih ljudi, željnih da svoje istomišljenike iz drugih krajeva Srbije ne ostave gladnima i žednima. Politika je Banetu, ovaj Bálintu, najpoznatiji i najbolji začim za kulinarstvo, jer mu se – taložena godinama unazad – uvukla pod kožu sa svih *butkicijada*, *čvarkijada* i ostalih *jada* kada dužnosnici SVM-a navuku na sebe janjeće pregače i uz kotlove, zajedno s plastičnim tanjurima posjetiteljima utrape i obavezni najlon s olovkom, notesom, vlastitom fotografijom i brojem koji treba zaokružiti.

Posebno licemjerno i bolno djeluju njegove riječi da subotnji skup »ne bi bio problem« da se organizatori i sudionici prosvjeda nisu pozivali na žrtve 1. studenoga prošle godine. Po Banetovom, ovaj Bálintovom, shvaćanju ovaj bi skup imao smisla samo onda kada bi ljudi – umjesto šesnaest minuta tišine u kojoj se čuje i kašalj sa šesnaest metara – na svim punktovima stajali, nijemi i praznih pogleda, poput kuglaških keglja, a vrijeme bi im ispunjavali govori gradonačelnika i predsjednika, nastupi crkvenih zborova, performansi **Éve Rász** i **Lazara Ristovskog**, nastupi crkvenih zborova uz održavanje prigodnih parastosu i misa. Tako, valjda, Bane, ovaj Bálint, zamišlja

»ozbiljan politički skup«, lišen upravo onoga za čim mladi vape: života. I to onog normalnog.

Predugo je, kako smo rekli, Bane, ovaj Bálint, upregnut u politička kola željeznih kotača, a da mu to ne ostavi posljedice i na memoriju sjećanja. Kaže on da ga ovi skupovi ne podsjećaju na one iz 2000. u kojima je – eh, ljudski je griješiti – sudjelovao i SVM. Oni malo stariji, Bálint je u to vrijeme bio pravi Bane, sjećaju se i prosvjeda sa zime 1996. na njezin nastavak 1997. kada su građani – zajedno sa studentima koji su također bili organizatori – svake večeri žuljali donove svoje obuče po subotičkim ali i ulicama svih ostalih gradova u Srbiji i gdje je sve također podsjećalo na tulum, a ne na »ozbiljan politički prosvjed«. A očito Bane, ovaj Bálint, nije početkom listopada bio ispred

zgrade subotičke policije kada su se građani okupili u velikom broju tražeći puštanje na slobodu **Robertina Knjura**, a mladi su na blokiranoj Segedinskoj cesti izveli performans igrajući vaterpolo na suhom.

Koliko li se samo putera s Banetove glave slilo na Bálintovo tijelo najbolje svjedoči činjenica da ga oficijelna vajarizacija Dana grada u kom svoje mjesto dobijaju i takve moralne veličine kakvi su **Baja Mali Knindža** i **Jelena Karleuša** ne podsjećaju na tulum i kulinarско natjecanje. O tome Bane, ovaj Bálint, nikada i nigdje niti riječi.

Predugo je, dakle, Bane, ovaj Bálint, na političkoj njivi da bi povjerovao da mu nitko normalan neće povjerovati kada kaže da je najveća tragedija ovih prosvjeda razgradnja institucija. Upregnut u **Vučićeva** kola željeznih kotača i **Orbánov** špediter – sve, ali samo ne svoj – Bane ih je (dobro ste pročitali: Bane) svjesno i savjesno i sâm gazio.

Z. R.

Izložba slika akademskog slikara Ivana Balaževića

Vjernost zavičajnom pejzažu i bunjevačkoj nošnji

»Ovom se izložbom fokusiramo i ukazujemo na radove Ivana Balaževića nastale krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Iako je napustio svoj zavičaj, vinuo se u potpuno apstraktne teme, dio je jednog mediteranskog kruga slikara, ostao je vjeran zavičajnom pejzažu i bunjevačkoj nošnji«, istaknula je autorica izložbe Ljubica Vuković Dulić

Prvi događaj u okviru bogatog programa tradicionalnog *Tavankutskog kulturnog lita* – izložba slika akademskog slikara **Ivana Balaževića** (rodnom iz Tavankuta), otvorena je u petak, 16. svibnja, u Galeriji

Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Izložba je priređena u povodu 50 godina njegova stvaralačkog rada, kojim je povodom u Hrvatskoj objavljena i monografija o Balaževiću umjetničkom djelovanju.

Ženski aktovi, portreti i »bunjevačke teme«

Prema riječima autorice izložbe i predsjednice spomenute Galerije **Ljubice Vuković Dulić**, riječ je o izložbi koja se fokusira na Balaževićeve radove koje je radio u razdoblju između 1968. i 1974. godine, odnosno u periodu kada je završavao srednju školu u Subotici, kada se upisivao na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu i povremeno se vraćao u Tavankut gdje je radio u Likovnoj sekciji KUD-a *Matija Gubec*. Riječ je ponajprije o ženskim aktovima, o portretima, ali su tu prisutne i one teme koje se zadržale tijekom čitavog njegovog stvaralačkog rada, a koje se mogu nazvati tzv. bunjevačkim temama u kojima se osvrće na žene u narodnoj nošnji, na plesne parove, momačko kolo...

»Prebirajući po radovima nastalim u okviru tavankutske Likovne sekcije koja je izrasla na temeljima likovne kolonije *Grupa šestorice* organizirane 1961. godine, ovom se izložbom fokusiramo i ukazujemo na radove Ivana Balaževića nastale krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Spomenuta je sekcija imala svoj atelje i u Domu kulture u Gradskoj kući u Subotici, a iz njega je Ivan Balažević krenuo u svijet profesije slikara. Iako je napustio svoj zavičaj, vinuo se u potpuno apstraktne teme, dio je jednog mediteranskog kruga slikara, ostao je vjeran zavičajnom pejzažu i bunjevačkoj nošnji i upravo stoga je centralni prikaz izložbe bunjevački par«, navela je Vuković Dulić.

Iz Balaževićeve biografije

Ivan Balažević (Tavankut, 21. svibnja 1949.) završio je osnovnu školu u Donjem Tavankutu. Maturirao je 1968. godine u Građevinsko-tehnoškom školskom centru, na odjelu arhitekture u Subotici, a na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu diplomirao 1972. u klasi prof. **Marijana Detonija**. Još kao student grafike te član Likovne sekcije mladih KUD-a *Matija Gubec* Balažević je u studenom 1971. godine u predvorju Doma kulture (danas Gradska kuća) u Subotici održao svoju prvu samostalnu izložbu. Nakon povratka sa studija u Zagrebu 1972., u Subotici radi sa svoje 23 godine kao profesor likovne umjetnosti u nekoliko srednjih škola, a surađivao je s Narodnim kazalištem i Tvornicom čokolade i bombona *Pionir*, za koje je dizajnirao plakate i ambalažu. Prve godine nakon završene Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu dio svojih stvaralačkih impulsa usmjerio je i na stvaranje karikatura, kao suradnik subotičkih listova *Sada* i *Rukovet*.

Već 1974. godine Ivan Balažević seli se u Novi Vinodolski odakle se nastavlja profesionalno razvijati do današnjih dana. Poznat je danas kao slikar, grafičar,

ilustrator, dizajner i scenograf. Od 1985. godine ima status slobodnog umjetnika. Član je Hrvatske zajednice slobodnih umjetnika, Hrvatskog društva likovnih umjetnika – ogranak Rijeka, i Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske.

Ozbiljan umjetnički potencijal Tavankuta

Nekadašnji dugogodišnji predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Ladislav Suknović** rekao je kako ono što ovu izložbu čini vrlo značajnom jest želja tavankutske Galerije i *Gupca* da se uključi u jedan stvaralački potencijal koji se pronio kroz manifestaciju *Noć muzeja*.

»Ona je u Srbiji s organizacijom započeta 2007., a naša Galerija, tj. Tavankut, započinje ju, kao prvo selo u zemlji, realizirati 2010. Kroz brojne naše izložbe osvijetlili smo najviše ono što je bilo naslonjeno na umjetnost u tehnici slame, a večeras možete vidjeti nešto drukčije, nešto novo. Podsjetit ću da ono što Tavankut izdvaja od drugih sela i gradova u likovno-stvaralačkom smislu jest činjenica da je u njemu 1961. godine započeta likovna kolonija. To govori o jednom ozbiljnom potencijalu umjetničkog stvaranja u Tavankutu. Na ovoj se izložbi ponajprije mogu vidjeti slike Ivana Balaževića, našeg Tavankučanina koji se potrudio poslati nam svoje radove. On ove godine proslavlja 50 godina umjetničkog stvaranja, izdao je monografiju o svom umjetničkom djelovanju i parafrazirao nešto što je rekao a to je: 'Meni je Tavankut važan onoliko koliko mi je bila važna izložba u Parizu'. U tom kontekstu najavljujemo još jednu izložbu njegovih suvrem

menih radova«, rekao je Suknović i dodao kako ovo neće biti jedina ovakva izložba.

»Zamislili smo ovo kao projekt kojem smo dali naziv 'Likovna umjetnost zavičajnih slikara' u želji da ubuduće prikazemo radove i drugih slikara koji su potekli iz Tavankuta ili su u njemu stvarali.«

Osim Balaževićevih, ovom je prigodom izloženo i nekoliko radova slikara starije generacije, članova nekadašnje likovne sekcije KUD-a **Matija Gubec**, a to su **Cilika Dulić Kasiba**, **Marga Stipić** i **Marko Vuković**. Oni, kako je rekla Ljubica Vuković Dulić, sugeriraju na jedan dio likovnog konteksta koji ga je u zavičajnoj sredini okruživao, sugeriraju na sličnost tema koje obrađuju, ali i na generacijsku razliku u afinitetu i poetici.

Tijekom večeri nastupio je pjevački ansambl folklornog odjela tavankutskog *Gupca*.

Organizatori izložbe su Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD **Matija Gubec** iz Tavankuta, a projekt je podržalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

I. Petrekanić Sič

Predstavljena knjiga *Subotica 2 autora*

Zajednička strast prema rodnom gradu

»Ova knjiga ima povijesnu zadaću, a to je da sačuva nešto što je lijepo«, ističe Prčić * »Ovo je knjiga o prošlosti, o nama u prošlosti, kada smo bili bolji i pametniji i vredniji i plemenitiji«, kaže Mrkić

Knjiga *Subotica 2 autora* **Dražena Prčića**, novinara i pisca i **Dejana Mrkića Lanskog**, publicista i arhivista u Povijesnom arhivu Subotica, predstavljena je u četvrtak, 15. svibnja, u Gradskoj knjižnici Subotica. Sadrži 60 priča o gradu, njezinim ljudima, događajima, toponimima te zanimljivostima, uz fotografije a, kako navode dvojica autora, posvećena je Subotici i Subotičanima, živima i onima kojih više nema među nama.

Povijesna zadaća knjige

Priče u knjizi datiraju od 1945. godine na ovamo, polovicu ih je na hrvatskom napisao Prčić, a drugu polovinu Mrkić na srpskom jeziku. Budući da se znaju od djetinjstva i da ih povezuje zajednička strast prema Subotici, u kolovozu prošle godine dogovorili su zajedničko izdavanje knjige koja je svjetlost dana ugledala već nakon devet mjeseci. Dejanove priče su već objavljene u *Subotičkim novinama*, a Draženovih 30 novih će se vremenom naći u tjedniku *Hrvatska riječ*.

Dražen Prčić ističe kako ova knjiga ima povijesnu zadaću, a to je da sačuva nešto što je lijepo.

»U ovoj knjizi su priče o jednom lijepom vremenu, o lijepim događajima, o dobrim ljudima i ne želimo da se to zaboravi. Posebno se zahvaljujem svima koji su sudjelovali u mojim pričama, jer to je jedina razlika između Dejana i mene, a to je da on priča o fenomenima, a ja o ljudima i u svakoj mojoj priči je jedan akter živ.«

Dodaje kako je Subotica jedan nepresušni bunar lijepih stvari iz kojeg oni samo vade vjetro po vjetro i pretaču to u lijepe priče. Tijekom promocije ispričao je jednu koja podsjeća na mnogo toga iz lijepe prošlosti ovog grada:

»Svi smo mi išli u kino, a dok gledaš film moraš nešto jesti. Tako je tu priča o *galebovoj* čokoladi. Kupili smo je, idemo u kino, a budući da bi svi gledali taj film, karata nema pa idemo kod tapkaroša. Nakon kina ide se u diskoteku *Largo*, a nakon nje u neki od kafića. Malo stariji se sjećaju da su prva tri popularna kafića, ako izuzmemo

Lav koji je više bio adaptirani bar, bila nazvana po bojama: *Crveni*, *Plavi* i *Žuti*. I tako se dođe do jutra«, naveo je Prčić, dodajući kako su Subotičani često preskromni, a puno je razloga da se bude ponosan Suboticom.

»Ona je grad koja je u svijetu u nekim stvarima bila prva ili odmah druga. Primjerice, imali smo nogomet 1901., zabilježeni tenis 1885., imali smo avion 1910., kino *Lifka* 1911. To su četiri svjetske stvari i uvijek smo bili tu, prvi ili drugi. Bili smo tu i u umjetnosti, književnosti...«

Priče iz druge polovine XX. stoljeća

Dejan Mrkić na portalu gradsubotica.co.rs, pod pseudonimom **Lansky** potpisuje više od tisuću priča, a i danas ih objavljuje jednom tjedno. Navodi kako su Dražen i on za izvor tema u knjizi uzeli drugu polovinu XX. stoljeća.

»To je neko vrijeme koje puno vas pamti, netko će to nazvati 'jugonostalgijom', a Jugoslaviju ne možemo zamisliti sada, već je pamtimo upravo iz tog vremena, s nama kakvi smo onda bili. Ovo je knjiga o prošlosti, o nama u prošlosti, kada smo bili bolji i pametniji i vredniji i plemenitiji. Razmišljajući koje bi bile teme i čime bi se priče bavile, došli smo do nekih gradskih čvorišta, kao što

su kafići, diskoteke, restorani ili neka mjesta naših zajedničkih uspomena. Spomenuo bih recimo da smo nekad imali 20 diskoteka, a sada nema nijedne. Predmet mog interesiranja i istraživanja je socijalistička privreda Subotice, odnosno njezini proizvodi koji se nalaze po cijeloj zemlji, pa i cijelom svijetu i mnogi će živjeti duže od nas, već su nadživjeli tvornice koje su ih stvorile. A to je nešto što se jako razlikuje od onoga što imamo sada. Danas imamo neke tvornice u kojima ne znamo što se točno proizvodi. Tako je i tadašnja privreda zastupljena kao jedna od brojnih tema u knjizi», kaže Dejan Mrkić.

Komplementaran stil i način pisanja

Osim autora, o knjizi je na predstavljanju govorio njezin recenzent, ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković**.

»Prvo riječ-dvije o samim autorima. Dražen je, može se reći, doajen pisane riječi – knjige, romani, pripovijetke. S druge strane, moj kolega Dejan pisao je za naš časopis *Ex Pannonia*, a u ovoj formi ova je knjiga njegov prvijenac. Može se reći da su se pronašli, da im je stil i način pisanja komplementaran i praktično se slažu. O čemu pišu? Subotičani, lokalpatrioti, o čemu da pišu nego o Subotici? O onome što je bilo, čega više nema, o ljudima koji više nisu među nama, ali i o onima koji su i dalje tu, o stvarima i događajima koje je većina nas preživjela,

doživjela, osjetila. Tu će se pronaći svaki čitatelj i imat će priliku usporediti svoja sjećanja s onim kako su ga opisali Dražen i Dejan. Ni Dejan kao arhivist profesionalac, ni Dražen kao arhivist amater nisu za sastavljanje ove knjige previše koristili podatke iz Arhiva, ali su, budući da je knjiga ilustrirana, koristili dio fotografija», rekao je Mačković.

Na promociji knjige, u okviru glazbenog programa, nastupile su **Simona Šefčić** na gitari i **Jelena Popović** na klaviru, učenice drugog razreda srednje Muzičke škole u Subotici.

Knjiga *Subotica 2 autora*, objavljena je u nakladi subotičke *Minerve* i može se kupiti od autora.

I. Petrekanić Sič

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19) o g l a š a v a

JAVNI UVID U NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA FORMIRANJE I RAZGRANIČENJE SPORTSKO-REKREATIVNIH KOMPLEKSA JAVNE I OSTALE NAMJENE U MZ DUDOVA ŠUMA

Javni uvid može se obaviti od 26. svibnja do 24. lipnja 2025. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu obaviti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 26. svibnja do 24. lipnja 2025. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 10. srpnja 2025. godine u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Izložba slika s XII. saziva Međunarodne likovne kolonije *Stipan Šabić 2024.*

»Ne može se stvarati ljepota ako nemamo slobodu«

Izložba slika nastalih na XII. sazivu Međunarodne likovne kolonije *Stipan Šabić 2024.* održanom od 5. do 10. kolovoza prošle godine u subotičkom Domu učenika srednjih škola otvorena je u ponedjeljak, 19. svibnja, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Na koloniji, čiji je organizator Hrvatska likovna udruga *CroArt*, sudjelovalo je 12 umjetnika iz Makedonije, BiH, Hrvatske, Mađarske, Austrije, Australije i Srbije koji su naslikali 35 slika.

Kako su poručili organizatori, želja im je da svake godine kolonija na spomen likovnog pedagoga **Stipana Šabića** bude prepoznata kao sastavni dio umjetničkog života Subotice, a da ova izložba bude pravi pokazatelj visoke umjetnosti koja je nastala na koloniji.

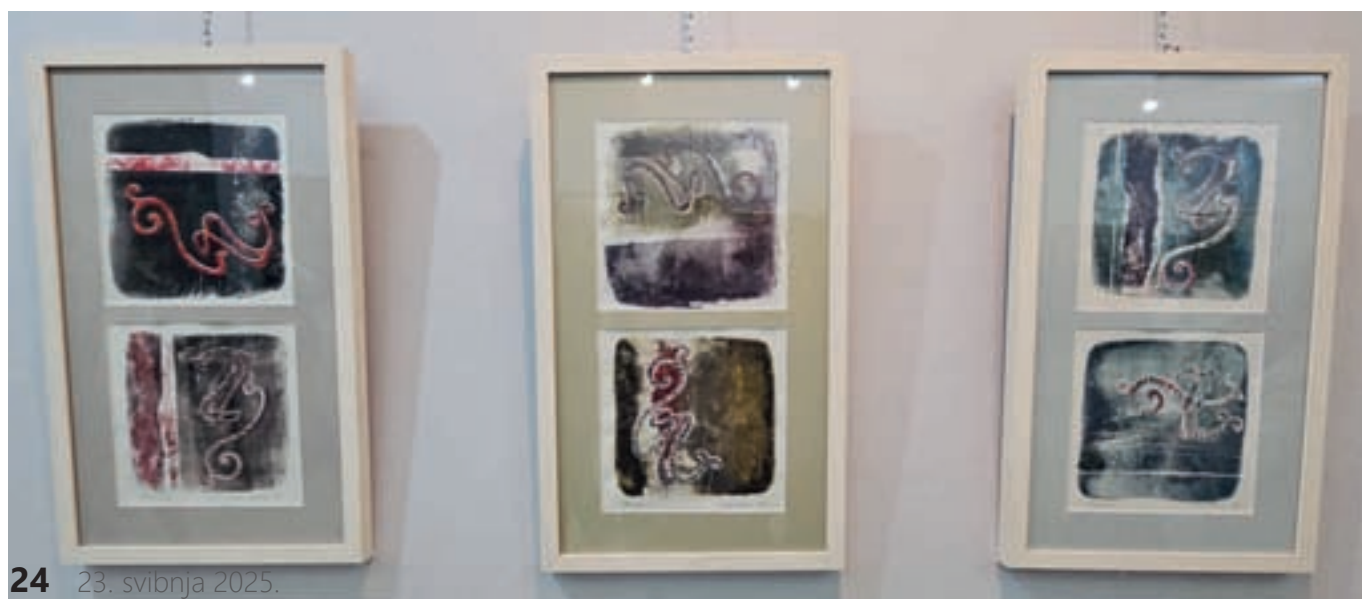
Na nastala djela ovom se prigodom osvrnuo povjesničar umjetnosti, stručni suradnik u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i dopredsjednik *CroArt*-a **Branimir Kopilović**:

»Radovi su veoma raznovrsni, stilski gledano imamo geometrijsku apstrakciju, imamo slike koje potječu iz klasičnog figuralnog slikarstva, potom one koje odišu hiperrealizmom, tu su pejzaži, te doslovno preneseni motivi kao s fotografija. Tu su i slike s poznatim subotičkim i paličkim motivima koje nas podsjećaju na razglednice koje smo nekada slali jedni drugima. Što se tehnika slikanja tiče, zastupljen je akril, lavirani tuš, ulje na platnu, a ove godine imamo novinu – tehniku mo-
notipije«.

Predsjednica HLU-a *CroArt* i predsjednica Organizacijskog odbora 12. saziva **Nela Horvat** istaknula je kako se ovom izložbom zaokružuje još jedan važan ciklus u okviru prošlogodišnje kolonije *Stipan Šabić*, ciklus stvaralaštva, susreta, razmjene i nadahnuća.

»Sve ono što je utkano u naše slike, u ovom trenutku dobiva svoj puni smisao – da bude podijeljeno s vama, ljubiteljima likovne umjetnosti. Umjetnost je za mene uvi-

jek bila most između ljudi. U vremenu kada često živimo jedni pored drugih, a ne jedni s drugima, ovakvi susreti, kolonije, izložbe, postaju mjesta prisnosti, povezanosti i smisla, stvarajući put i staze nekog ljepšeg i sretnijeg života«, rekla je Nela Horvat te se zahvalila svima koji su svojim radom, podrškom i prisustvom pridonijeli realizaciji ove likovne kolonije i prateće izložbe.

Izložbu je otvorila donedavna ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**:

»Na zatvaranju prošlogodišnje kolonije govorila sam o trokutu, božanskom trokutu, koji ima tri stranice – postoji umjetnik, prazno platno i ono treće to smo mi svi. A večeras je tema mog otvaranja oko. Oko umjetnika i oko naš promatrača jednako je veliko fizički od našeg rođenja do smrti. I svi smo doživjeli ljepotu na svoj način – umjetnik gledajući podražaje u prirodi, u osobama, u predmetu,

preko neurona u očima projicira svoj doživljaj ljepote na platno ili skulpturu oblikujući svojim rukama ali i osjećajem nešto sasvim novo. Svaka od ovih slika ima neko oko koje je prepoznalo sliku kao ljepotu. Oko umjetnika i oko onoga koji gleda mora imati slobodu, ne može se stvarati ljepota ako nemamo slobodu. Čovjek bez ljepote je siromašan, a ja vjerujem da smo mi rođeni zato da stvaramo i zato da dijelimo jedni s drugima ljepotu«.

U programu otvorenja sudjelovale su **Kristina Stankov** na flauti, maturantica srednje Muzičke škole Subotica, te **Marija Magdalena Huska**, učenica 3. razreda Gimnazije **Svetozar Marković** koja je čitala poeziju.

Izložba se može pogledati do 25. svibnja.

I. Petrekanić Sič

75. Znanstveni kolokvij ZKVH-a

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira 75. Znanstveni kolokvij na temu *Materijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji, s posebnim osvrtom na Srijem*, koji će biti održan u srijedu, 4. lipnja, u dvorani župe Svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici, Ulica Svetog Dimitrija 12, s početkom u 19.30 sati.

Kolokvij je organiziran u suradnji sa Srijemskom biskupijom, a predavač je stručni suradnik u Zavodu **Branimir Kopilović**, povjesničar umjetnosti.

O višestoljetnoj nazočnosti Hrvata unutar panonskog kulturnog prostora jasno svjedoči bogato nasljeđe (graditeljstvo, likovna umjetnost, jezična baština, tradicijske vještine, običaji i dr.). Predavanjem će biti prezentirana cjelina kulturnog nasljeđa Hrvata u Srbiji, a dodatna pozornost bit će posvećena baštini na prostoru vojvođanskog dijela Srijema, kao i spomeničkoj baštini koja je uvrštena i na zajednički kalendar hrvatskih institucija za 2025. godinu. Znanstveni kolokvij dio je aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata čime započinje rad na izradi registra materijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji.

Pomoć države mladima u nalaženju stambenog prostora

Ključ u ruke bez ušteđevine

Ključno ograničenje ovog kredita je da mladi kupac zaista koristi nekretninu za vlastito stanovanje – ne smije je prodati niti iznajmiti u prvih šest godina otplate. Dok traje subvencioniranje kamate od strane države, dakle šest godina, korisnik mora imati prijavljeno prebivalište u tom stanu/kući i živjeti u njoj, bez mogućnosti da je daje u najam trećim osobama

U Srbiji je od 2025. pokrenut novi državni program subvencioniranih stambenih kredita za mlade, mjera koja mladim ljudima omogućava kupnju prve nekretnine uz minimalno učešće od samo 1%, što je jedinstvena mjera u Europi prema riječima Ministarstva financija. Program je startao u praksi sredinom ožujka 2025., nakon što je zakon usvojen u Skupštini i banke potpisale ugovore s državom. Interes mladih pokazao se izuzetno velikim već u prvim tjednima. Prema podacima Ministarstva financija, do kraja ožujka (dakle u svega par tjedana) pristiglo je oko 1.790 prijava zainteresiranih za subvencionirani kredit. Već 25. ožujka 2025. potpisani su i prvi ugovori – četiri mlade korisnice kredita zaključile su kupnju stanova u Novom Sadu, Pančevu, Zrenjaninu i Subotici, kroz Poštansku štedionicu.

Uvjeti kredita

Prema Zakonu o subvencioniranim stambenim kreditima za mlade, osnovni uvjeti su vrlo povoljni. Minimalno učešće kupca iznosi 1% vrijednosti nekretnine, što znači da se može dobiti kredit koji pokriva čak 99% kupoprodajne cijene. Primjerice, za stan od 100.000 eura potrebno je učešće od samo 1.000 eura. Država time praktično uklanja najveću prepreku mladima koji nemaju dovoljno ušteđevine za standardnih 20% depozita koliko banke inače traže. Kredit se odobrava isključivo za prvu stambenu nekretninu – korisnik (niti njegov bračni partner) ne smije prije imati stan ili kuću u vlasništvu, niti biti korisnik drugog stambenog kredita. Potrebno je imati državljanstvo Srbije i prebivalište u zemlji, a dob pri podnošenju zahtjeva mora biti između 20 i 35 godina. Pravo na kredit imaju zaposleni na neodređeno, poljoprivrednici, paušalci, samostalni umjetnici, zaposleni na određeno uz jamca i nezaposleni također uz jamca.

Ne smiju se imati neizmirene obveze prema bankama u posljednjih 12 mjeseci. Iznos kredita ograničen je na maksimalno 100.000 eura glavnice. Nema formalnog ograničenja na cijenu nekretnine koju kupujete – ako je cijena viša, razliku iznad 100.000 eura korisnik mora pokriti samostalno po komercijalnim uvjetima, jer država subvencionira kredit samo do tog iznosa. Krediti se mogu koristiti za kupnju stana ili kuće, montažne kuće, bilo novogradnje ili starogradnje, pa čak i za nekretnine u izgradnji pod određenim uvjetima (mora biti u visokoj fazi dovršenosti i pod bankarskim projektnim financiranjem). U obzir dolaze i placevi s građevinskom dozvolom za kuću, a uz stan se može financirati i pripadajuća garaža/parking. Time je omogućena prilično široka lepeza opcija za mlade kupce, nisu ograničeni samo na nove stanove određene državne gradnje, već mogu birati na tržištu. Rok otplate kredita može biti vrlo dug – čak do 40 godina, ali najduže do navršene 70. godine života korisnika, navode u Ministarstvu financija. Primjerice, 25-godišnjak može otplaćivati kredit 40 godina do svoje 65. godine. Postoji mogućnost grejs perioda do 12 mjeseci od puštanja kredita – dakle prvu godinu mladi dužnik može imati odgodu otplate glavnice. U tom razdoblju plaćala bi se samo subvencionirana kamata, ili se čak ni kamata ne bi plaćala prvih 12 mjeseci, ovisno o dogovoru s bankom. Nakon grejs perioda otplata se nastavlja u jednakim mjesečnim anuitetima, najviše 480 rata ako je puni rok 40 godina. Prijevremena otplata kredita također je dozvoljena bez ikakvih naknada ili penala, što je dodatna povoljnost. Korisnik može, ako mu financije dopuste, ranije otplatiti dio ili cijeli kredit, a da ga banka ne kazni dodatnim troškovima. Ključno ograničenje ovog kredita je da mladi kupac zaista koristi nekretninu za vlastito stanovanje – ne smije je prodati niti iznajmiti u prvih šest godina otplate. Dok traje subvencioniranje kamate od strane države, dakle šest godina, korisnik mora imati prijavljeno prebivalište u tom stanu/kući i živjeti u njoj, bez mogućnosti da je daje u najam trećim osobama. Također, nekretninu ne smije otuđiti (prodati ili pokloniti) u tom periodu, osim ako bi došlo do prisilne prodaje zbog neplaćanja. Ukoliko se prekrše ove odredbe, korisnik gubi pravo na subvenciju te mora vratiti sav iznos subvencionirane kamate sa za-teznom kamatom.

Pogodnosti u početku otplate

Ono po čemu se ovaj program najviše ističe u odnosu na komercijalne kredite jest izuzetno niska kamata u početnom razdoblju. Kamata za korisnika iznosi samo 1,5% godišnje fiksno tijekom prvih šest godina otplate. Tako niska stopa ostvaruje se zahvaljujući tome što je država preuzela dva postotna poena kamatne stope – praktično država subvencionira dvije trećine tržišne kamate, dok mladi plaćaju preostalu trećinu. U ugovoru je definirano da je nominalna kamatna stopa u tih prvih šest godina 3,5% fiksno, ali država dotira 2%, pa efektivno korisnik plaća 1,5%. Nakon isteka šest godina subvencionirane kamate, kredit prelazi na promjenjivu kamatu

vezanu uz tromjesečni ili šestomjesečni EURIBOR + 2% marže, navode u Ministarstvu financija. To znači da od sedme godine nadalje korisnik plaća tržišnu kamatu koju banka primjenjuje za slične kredite (npr. ako je EURIBOR oko 3%, ukupna kamata bi bila oko 5% u tom trenutku). Dakle, kamatna stopa je fiksirana na 1,5% u prvih šest godina, a potom postaje promjenjiva prema kretanju europskih kamatnih stopa. Važno je istaknuti da država prestaje subvencionirati kamatu nakon šeste godine, pa mladima predstoji veći financijski teret u nastavku otplate. Ipak, prvih nekoliko godina najniže su rate, što olakšava početak samostalnog života. Država je preuzela i dio rizika otplate kako bi motivirala banke da se uključe u program. Garantira 40% glavnice kredita u prvih 10 godina. U praksi to znači da ako korisnik prestane plaćati pa dođe do ovrhe u startnom razdoblju, država jamči bankama isplatu do 40% preostalog duga. Time se bankama kompenzira činjenica da primaju minimalno učešće od klijenata. Upravo zahvaljujući toj garanciji Srbija je jedina zemlja u Europi koja omogućava stambeni kredit s učešćem od svega 1%, naglasio je ministar financija **Siniša Mali**. Banke su inače uobičajeno tražile barem 20% vlastitog učešća kupca radi sigurnosti, ali ovdje država djeluje kao su-garant. Osim subvencioniranja kamate i jamstva, država je mladima smanjila i prateće troškove kredita. Ukida se niz naknada i dažbina koje inače poskupljuju kupnju nekretnine: banke su se odrekle naplate naknade za obradu kredita, Republički geodetski zavod ne naplaćuje upis hipoteke niti izdavanje lista nepokretnosti, a javni bilježnici (notari) neće naplaćivati ovjeru založne izjave ni ovjeru kupoprodajnog ugovora. Kredit mogu dobiti i zaposleni i nezaposleni mladi, s tim da će konačnu odluku o odobrenju donijeti banka. Zakon je eksplicitno dopustio da, uz solventnog jamca, i mlada osoba bez posla može podnijeti zahtjev.

Banke koje sudjeluju u programu

U program su se uključile gotovo sve najveće banke u Srbiji. Državna banka Poštanska štedionica bila je prva – ona je sredinom ožujka 2025. krenula s odobravanjem ovih kredita mladima. Ubrzo su joj se pridružile i velike privatne banke. Prema riječima ministra Malog, ukupno osam banaka sudjeluje: uz Poštansku štedionicu, tu su *Banca Intesa*, *NLB Komercijalna banka*, *OTP banka*, *AIK banka*, *Unicredit*, *Erste banka* i *Raiffeisen banka*. Te banke čine preko 90% bankarskog tržišta u Srbiji, tako da program ima široku pokrivenost. Prve dvije banke (Poštanska i NLB) počele su primati zahtjeve već u ožujku, a ostale su formalno priključile program tijekom travnja 2025. Svaka od njih ponudila je kredite pod jednakim osnovnim uvjetima propisanim zakonom, s tim da se mogu natjecati i dodatnim pogodnostima – primjerice, neke banke oglašavaju povoljnije fiksne kamate izvan subvencioniranog perioda. Za korisnike praktično nema razlike koju banku odaberu u pogledu učešća i subvencije, ali mogu birati prema brzini obrade ili eventualnim dodatnim benefitima.

Ivan Ušumović

»Godina novog preporoda«: 125 godina od rođenja Marice Vujković Cvijin (1900. – 1964.)

Bačka hrvatska književnica

Marica Vujković Cvijin rođena je u Subotici 25. svibnja 1900. godine, a umrla je 15. studenoga 1964. Roditelji su joj bili **Pajo Vujković Cvijin** (trgovački pomoćnik) i **Gabrijela**, rođena **Ivić** (kućanica). U rodnome gradu završila je Trgovačku akademiju. Neko je vrijeme radila kao službenica Gradske knjižnice u Subotici, odakle prelazi u Beograd gdje je službovala kao privatna činovnica. Pisala je prozu, priče, novele i romane, a izradila je i *Srpsko-mađarski rječnik* (*Szerb-magyar nyelvtár*, Subotica, 1931.). Značajnija djela su joj romani *Tereza se obratila* (1931.), *Vera Novakova* (1934.) i *Valjda je moralo bit...* (1935.).

Između dvaju svjetskih ratova u književnosti bačkih Hrvata objavljeno je šest romana: *Uvela ruža* (Subotica, 1930.) i *Novi ljudi* (Subotica, 1932.) **Petra Pekića**, *Tereza se obratila* Marice Vujković (Subotica, 1931.) te roman **Marka Čovića** *Doktor filozofije* (Zagreb, 1937.).

Geza Kikić u svojoj *Antologiji proze bunjevačkih Hrvata* (Zagreb, 1971.) piše kako u trenutku »kada se Marica Vujković pojavila u književnosti s gotovom zbirkom novela *Tereza se obratila* (1931.), Mara Đorđević-Malagurski već je bila afirmirana kao vrstan prozni pisac, pa je utoliko teže bilo šta postići novo u književnom životu Subotice«.

»I dok se Malagurska tematski držala sela, Vujkovička je ostala u gradu, na tlu na kojem je izrasla i uočila mnoge društvene probleme u životu, psihologiji žene i bračnih odnosu«, piše Kikić.

Maricu Vujković Cvijin u posve oskudnoj referentnoj literaturi književni teoretičari i kritičari svrstavaju u kategoriju tzv. ženskog pisma.

O sljedećem njezinom romanu *Valjda je moralo bit...* (1935.) Kikić piše kako je tematski kompleksniji, jer uz oslikavanja života jedne bunjevačke patrijarhalne obitelji u gradskim uvjetima Marica Vujković ovim djelom nastoji dati i analizu međunacionalnih odnosa u obiteljskom krugu do 1918. godine. Gotovo svi likovi ovoga romana govore bunjevačkom ikavicom, a hrvatski leksik primjetan je i u širem tekstu, tj. spisateljičinu govoru.

Neobjavljeni rukopisi Marice Vujković Cvijin pohranjeni su u Gradskoj knjižnici Subotica, dok su neke novele objavljene u *Hrvatskoj riječi*.

Naše slovo pohvalno je pisalo o njenom romanu *Vera Novakova* (1934.). Hrvatski književni kritičar **Ljubomir Maraković** uvrstio ju je u svoj prikaz književnosti bačkih Hrvata (objavljen u dvobroju *Hrvatske prosvjete* 1937.), u koji su od

suvremenih književnika ušli još i **Petar Pekić**, Marko Čović i **Aleksa Kokić**.

Djelo *Tereza se obratila* objavila je Marica Vujković u Subotici 1931. godine u tiskari *Fischer i Kraus*, na tadašnjoj adresi Šenoe 12. U podnaslovu djela navodi se da je riječ o romanu. Žanrovski, ovo djelo moglo bi se svrstati u kraći roman te je posrijedi jedna vrsta psihološkog romana, u kojem se oslikavaju osjećanja, misli i duhovna previranja glav-

ne junakinje, djevojke Tereze. Naracija je pravolinijska. Svoju spisateljsku vještinu Vujković Cvijin iskazala je unutarnjim monolozima djevojke Tereze u kojoj se vode psihološko-duhovne borbe i preispitivanja na teme zabranjene ljubavi, obiteljskih obveza, brige za druge i pronalaženja vlastitoga životnoga puta. Slabiji dio ovoga djela su često nedovoljno motivirani postupci književnih likova, kao i nedostatak karakterizacije likova.

U istoj knjizi objavljena je i II. Sveska u kojoj su pripovijetke naslova *Kasno buđenje*, *Osveta* i *Slobodna ljubav*. Pripovijetka *Osveta* (1931.) pisana je na srpskom jeziku. Ovo je pripovijetka čije su teme mladalačka ljubav i osveta. *Kasno buđenje* pripovijest je s temom ljubavi i nevjerstva. Pripovijest nije naročito uspješna, s obzirom na to da je građenje likova nedovršeno.

Jedna od njezinih najuspješnijih novela objavljena je pod naslovom *Quod volumus, ita gredimus libenter/Što želimo, u to rado vjerujemo* u zbirci *Novele*. Pripovijest je ovo vrlo vještog i zanimljivoga obrta, koji se, istina, počinje naslućivati u jednome trenu. Pripovijedanje teče ravnomjerno, isprekidano unutarnjim monologom mlade udovice.

Uzevši u obzir cjelovito, opsegom neveliko djelo Marice Vujković Cvijin možemo zaključiti kako se najviše bavila temom žene i njezina položaja u obitelji i društvu. Okušala se u građenju brojnih ženskih likova, dosežući kod ponekog od njih značajniju i uspješiju umjetničku razinu. Prisjećamo se Marice Vujković Cvijin ipak kao nezaobilazne književno-povijesne činjenice na mapi književnosti vojvođanskih Hrvata.

Klara Dulić Ševčić

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Izvori:

Milovan Miković, *Iznad žita nebo*, Subotica-Zagreb 2003.

Milovan Miković, *Klasje naših ravni*, 3-4, 2003.

Ante Sekulić, *Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću*, Zagreb 1996.

Geza Kikić, *Antologija proze bunjevačkih Hrvata*, Zagreb 1971.

Petar Vuković, *Iz književne prošlosti: Marica Vujković (1900. – 1964.)*, Žig, godina V., broj 84.

Okrugli stol O Šokcima je rič

MONOŠTOR – U okviru *Dana hrvatske kulture* Udruga građana *Urbani Šokci* organizira danas (petak, 23. svibnja) Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič*, koji će biti

održan u Etno kući *Mali Bodrog* u Monoštoru, s početkom u 17 sati.

Ovom će prigodom Zbornik broj 5 *Kultura Hrvata u Podunavlju* u kojem su objavljeni radovi s prošlogodišnjeg okruglog stola predstaviti doc. dr. znanosti **Silvija Ču-**

rak, predavanje na temu »Ikavica u govorima Šokacima bačkog Podunavlja danas« održat će dr. znanosti **Ljiljana Kolenić**, a u povodu 105. obljetnice rođenja **Stipana Bešlina** govorit će predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Predstavljanje monografije i Tamburaškog tropleta

BAČ – Hrvatska udruga *Tragovi Šokaca* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organiziraju predstavljanje monografije *Zavito u sićanje*, te nosača zvuka *Tamburaški troplet vojvođanskih Hrvata* u Baču u Franjevačkom samostanu u petak, 23. svibnja, s početkom od 18 sati. Monografija *Zavito u sićanje* tiskana je u nakladi Hrvatske udruge *Tragovi Šokaca*, a ovim programom Udruga će obilježiti i 15 godina rada.

Tamburaški troplet vojvođanskih Hrvata je nosač zvuka izašao u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, nastao kao plod istoimenog istraživanja i promocije nematerijalne kulturne baštine kojim se predstavljaju tamburaška praksa i bečarac vojvođanskih Hrvata. HGU *Festival bunjevački pisama* i solisti će ovom prigodom izvesti nekoliko skladbi s albuma.

Raspjevane slike – raspjevani narodi

SENTA – Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara iz Sente priredit će manifestaciju *Raspjevane slike – raspjevani narodi* (*Éneklő képek – táncoló népek*) u subotu, 25. svibnja, s početkom u 16.30. Ova manifestacija dio je višegodišnjeg projekta »Noborder – Granica koja spaja / Határ, ami nem vá-laszt el« (IPA Interreg) u kojem će kao

suradnici sudjelovati vojvođanskih manjinski zavodi za kulturu. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će u programu predstavljati pjevačka skupina *Prelje* Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Obilježavanje 125. obljetnice rođenja Stanislava Prepreka

NOVI SAD – ŠID – Svečana akademija povodom obilježavanja 125. obljetnice rođenja **Stanislava Prepreka** bit će održana u crkvi Imena Marijina u Novom Sadu u utorak, 27. svibnja u 19.30 sati. U programu će se izvoditi skladbe i stihovi Stanislava Prepreka. U programu sudjeluju Katedralni zbor *Albe Vidaković* i zbor župe Imena Marijina *Laudanti* pod ravnanjem dirigenta **Miroslava Stantića** i **Davida Bertrana**, **Vlasta Pokas Maestracci**, prof. orgulja, zbor HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, članovi literarne sekcije HKUP-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada, dok će predavači biti **Klara Dulić Ševčić** i **Miroslav Stantić**.

ŠID – Svečana akademija povodom obilježavanja 125. obljetnice rođenja **Stanislava Prepreka** bit će održana i u Šidu 1. lipnja, s početkom u 19 sati, u prostorijama KPD-a *Đura Kiš* u Šidu.

Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića

PLAVNA – Tradicionalna manifestacija *Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića* u Plavni bit će održana u subotu, 31. svibnja, u organizaciji mjesne udruge HKUPD *Matoš*, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Društva hrvatskih književnika, ogranka Slavonско-baranjsko-srijemskog te župe sv. Jakova u Plavni. U župnoj kući u 15 sati počinje radionica za djecu iz Plavne, Vajske i Bača koju organizira Srednja strukovna škola *Antuna Horvata* iz Đakova. U 17,30 u okviru župe sv. Jakova bit će otvorenje male slobodne knjižnice *Matoš* koju postavlja Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Svečana akademija će biti u holu OŠ *Ivo Lola Ribar*, s početkom u 18 sati. U programu sudjeluju djeca iz Plavne, Vajske i Bača te gosti iz Đakova i Subotice.

Fischerovo prelo

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* organizira u subotu, 31. svibnja, *Fischerovo prelo*, večer kulturnog dijaloga kroz igru, pjesmu i boju tradicije u Teatru *Surčin*. Program počinje u 18 sati. U programu sudjeluju KUD *Diogen* iz Surčina, KUD *Sladković* iz Boljevaca, muzička grupa *Pretty Loud* iz Zemuna, HKPD *Srijem* iz Srijemske Mitrovice i Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina.

Održan V. međunarodni festival amaterskog kazališta – DRIM fest

Četiri komedije u dvije festivalske večeri

»Ostalo mi je jedno pitanje u sjećanju kada me je Dejan Mijač nakon jedne predstave pitao: 'Ljudi, a zašto vi ovo radite?'. To je ljubav i duša, a nije škola koju imaju profesionalci«, kaže Vladimir Tadić

i veliko mi je zadovoljstvo biti među ovim ljudima. Dosta ljudi iz kazališta i znam, ovo je doista velika čast. Što se tiče amaterskog kazališta, pa jednom rečju – borba. Imamo mi podršku, ne mogu reći, od naše općine i od prijatelja, naše kazalište u Ubu traje 152 godine i neka tradicija postoji i ona je iza nas. Mi smo jedna ekipa koja je uhodana i pokušavamo pomoći drugim kazalištima koja su u prilici kao i mi i želimo prenijeti i naša iskustva.

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice organizirao je peti put međunarodni festival amaterskog kazališta – DRIM fest (Drama, Recitacija, Igra i Muzika). Tijekom dvije večeri, 15. i 16. svibnja, publika je imala priliku pogledati četiri predstave kazališnih skupina iz Srbije. Prve večeri predstavili su se SKC *Stevan Sremac* i KC *Miroslav Antić* iz Sente s komedijom *Ženidba i udadba*, dok je kazalište *Castellum* iz Kostolca izvelo komediju *Tvrđica*. Proglašena su i najbolja glumačka ostvarenja u prve dvije predstave, a nagrade su pripale cjelokupnom ansamblu *Stevana Sremca* i *Miroslava Antića*, kao i **Dejanu Miloševiću** iz kazališta *Castellum*. Dok je prva večer bila rezervirana za predstave **Jovana Sterije Popovića**, druga večer započela je modernom komedijom *Krađa, svađa itd* u izvedbi KC-a *Bačka Palanka*, dok je nagrada publike pripala glumcu **Nenadu Arečkoviću**. Nagradu je uručila članica žirija i direktorica Dječjeg kazališta u Subotici **Márta Árokszállási**.

Buba u uhu najbolja predstava festivala

Ovogodišnji DRIM fest zatvoren je čuvenim vodviljom *Buba u uhu* u izvedbi OAP-a *Branislav Nušić* iz Malih Crnica. Nagrada za najboljeg glumca pripala je **Valentinu Oljači**, a završna predstava proglašena je i najboljom predstavom ovogodišnjeg festivala. Direktor kazališta *Raša Plaović* iz Uba **Vladimir Tadić** imao je čast dodijeliti nagradu za najbolju predstavu petog izdanja DRIM festa.

»Prošle smo godine igrali ovdje i prvi put smo bili na ovom festivalu kod naših prijatelja iz Subotice. Na moju radost, ja sam ponovo ovdje da ispratim ovaj novi festival

 Buba u uhu

Teško se ljudi odriču osobnog života radi kazališta. Ovo kada se radi, onda to zahtijeva angažiranje cijele ličnosti i ljudi nisu svjesni koliko se utroši na rad u amaterskom kazalištu. To je čista ljubav prema svemu ovome, ali i prema druženju, gostovanjima, igranju... Imamo jedan vrlo bitan kazališni festival u Ubu – *Pasaž fest* gdje igraju svi pobjednici s regijskih amaterskih kazališnih festivala. Na njemu su bila vrhunska imena iz svijeta kazališta. Ostalo mi je jedno pitanje u sjećanju kada me je Mijač nakon jedne predstave pitao: 'Ljudi, a zašto vi ovo radite?'. Mislim, oni profesionalci najbolje znaju koliko je potrebno za jednu predstavu. A mi to radimo, naravno, bez novca. To je ono nešto što profesionalci nemaju. To je ta ljubav i duša, a nije škola koju imaju profesionalci. Moram reći i kako se divim domaćinima, mislim na **Marjana Kiša** i **Lazara Cvijina**, treba ovo i organizirati, ovo je isto tako ogromna ljubav i rad«, rekao je Tadić.

I jesenski DRIM fest

Organizator DRIM festa i voditelj Dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* Marjan Kiš poručio je prilikom zatvaranja festivala kako oni neće stati ovdje. Najavio je i jesensko izdanje DRIM festivala te poručio publici kako će ponovo moći svjedočiti izuzetnim predstavama. Kiš je izrazio i svoje zadovoljstvo nakon završetka petog izdanja ovog festivala. Prije svega, kako kaže, što su uspjeli nakon nekoliko pomjeranja datuma organizirati DRIM fest.

»Zadovoljan sam i jer su se naši prijatelji iz Sente, Bačke Palanke, Kostolca i Malih Crnića odazvali – to su izuzetno dobre ekipe i dobre predstave. Mislim da smo pred publiku HKC-a doveli jake predstave i vidjeli ste kako su ljudi bili vrlo zadovoljni. Također, vrlo nam je bitno da smo u prostor HKC-a uspjeli dovesti Subotičane, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost. Imamo već neki okvir za jesenski DRIM fest. Ponavljam: gledat ćemo da i na jesen to budu kvalitetne predstave, ali ne znam hoćemo li uspjati ponovo dovesti samo komedije. Publika najviše voli komedije, ali recimo prošle godine smo imali jednu predstavu koja ni po čemu nije bila komedija. Dapače,

Ženidba i udadba

radilo se o predstavi koja je bila druga predstava po kvaliteti u Hrvatskoj. Htjeli smo da publika vidi kvalitetu amaterskog kazališta, pa i na štetu komedije. Imamo neku viziju da na jesen to budu najmanje tri komedije i nastojat ćemo da budu ponovo izuzetne. Nastojimo spojiti kvalitetu i želje publike, ali želim da ljudi prije svega vide kakvu kvalitetu amateri mogu dati da čak i malo profesionalnih ansambala to mogu. Mislim da to nije mala stvar«, rekao je Kiš.

I. B.

ZKVH-u uručena zahvalnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Povodom obilježavanja 150. obljetnice postojanja, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu dodijelio je 16. svibnja 2025. godine zahvalnice brojnim institucijama i organizacijama koje su pridonijele njegovom znanstvenom i stručnom radu. Zahvalnica je uručena i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata za dugogodišnju uspješnu suradnju, posebice u području terenskih istraživanja sa studentima te u izdavačkoj djelatnosti zbornika i monografija, a primio ju je v. d. ravnatelj **Josip Bako**.

Filozofski fakultet ovom je prigodom uručio 120 zahvalnica brojnim institucijama i organizacijama koje su kroz godine suradnje dale značajan doprinos razvoju i afirmaciji Fakulteta. Među dobitnicima su se našle znanstvene i obrazovne institucije, agencije, zavodi, muzeji, knjižnice, udruge, nastavne baze, društva, izdavači, instituti, galerije te predstavnici lokalnih zajednica.

Zahvalnice je dodijelio dekan Filozofskog fakulteta, izv. prof. dr. sc. **Domagoj Tončinić**, istaknuvši u prigodnom govoru važnost međuinstitucionalne suradnje u oblikovanju akademskog i društvenog prostora.

(ZKVH)

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji

Nesto Orčić, zagrebački kipar i restaurator

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Svakog mjeseca u tjedniku *Hrvatska riječ* predstavljamo spomenuta djela. Svibanj predstavljaju poprsja Josipa Andrića i Alekse Kokića, radovi **Neste Orčića**, zagrebačkog kipara i restauratora podrijetlom iz Subotice.

Poprsje Josipa Andrića u Plavni

Josip Andrić rođen je u Bukinu 14. ožujka 1894. godine. Bio je pripovjedač, pjesnik, glazbenik i jezikoslovac. Nakon osnovnog školovanja u Bukinu i Moroviću, gimnaziju pohađa u Slavonskoj Požegi gdje maturira 1913. godine. Potom studira pravo u Zagrebu (1913. – 1917.), potom na Trgovačkom fakultetu u Pragu (1914. – 1916.), skolastičku filozofiju u Innsbrucku (1917. – 1918.), te kasnije i slavistiku u Zagrebu (1943. – 1945.). Glazbu je studirao privatno u Slavonskoj Požegi i Pragu. Doktorirao je pravo 1920. godine u Zagrebu. Od 1919. do 1927. godine bio je urednik *Seljačkih novina* u Zagrebu kao i glazbeni kritičar *Narodne politike*. Od 1921. do 1946. bio je glavni urednik katoličke izdavačke kuće Društvo Svetog Jeronima, a od 1946. do umirovljenja 1954. godine radio je u uredništvu Hrvatskoga književnog društva Sv. Ćirila i Metoda. U Zagrebu je preminuo 7. prosinca 1967. godine.

Poprsje ovoga istaknutog književnika, muzikologa i skladatelja izliveno je u bronci u dimenzijama nešto većim od prirodne veličine te postavljeno ispred župne crkve svetog Jakova u Plavni. Identičan odljev postavljen je 1994. godine i u Hrvatskom Grobu, mjestu u Slovačkoj, zbog Andrićevih zasluga u stvaranju kulturnih veza sa slovačkim narodom. Napisao je i izdao *Slovačku slovnici* (1942.) i *Slovačku glazbu* (1944.), prvu slovačku gramatiku napisanu izvan Slovačke i prvu cjelovitu povijest slovačke glazbe uopće. Andrić je napisao i roman *Velika ljubav* o životu slovačkih Hrvata u Hrvatskom Grobu.

Nepune dvije godine nakon Andrićeve smrti 30. kolovoza 1969. godine u motelu *Histovača* kod Bača održan je simpozij u njegovu čast, a sljedećeg dana svečano je otkriveno i poprsje. Bista je međutim srušena već 26. travnja 1972. godine, nakon događanja u svezi tzv. Hrvatskog proljeća i negativnih medijskih napisa o Andriću u NIN-u i Tanjugu što je doprinijelo atmosferi koja je

dovela do toga da nepoznati počinitelj obori skulpturu, vjerojatno s podrškom tadašnjih mjesnih čelnika. Potom je skulptura smještena unutar crkvenog objekta, gdje se nalazila sve do 26. travnja 2007. godine kada je ponovno postavljena na mramorni postament. Na njemu su pri vrhu uklesani prim-tambura i svitak skupa s hrvatskim grbom, a u srednjem dijelu tekst »Dr Josip Andrić 1894 – 1967.«. Andrić je realistički portretno predstavljen te u ovome Orčić oblikuje zanatski vješt i precizan prikaz njegova lika. Razlozi za podizanje njegovog poprsja baš u Plavni mogu se naći u činjenici da je Andrićeve majka **Eva Fabry** rodom iz ovog mjesta. Andrić je stoga volio Plavnu kojoj je posvetio neka svoja djela, primjerice operetu *Na vrbi svirala*.

Poprsje Alekse Kokića u Subotici

Aleksa Kokić, svećenik i pjesnik, rođen je 14. listopada 1913. u Subotici. Gimnazijsko školovanje završava u Travniku, a studije teologije u Zagrebu. Biskup **Lajčo Budanović** zaredio ga je 1937. godine nakon čega je godinu dana bio kapelan u Subotici u župi svetog Roka. Potom se Kokić ponovno vraća u Zagreb, gdje započinje studij slavistike na Filozofskom fakultetu. Prije dovršetka studija pozvan je na služenje vojnog roka. Nakon deset dana iznenada umire od posljedica operacije 17. kolovoza 1940. u vojnoj bolnici na Cetinju.

Kokić je pisao poeziju, duhovnu liriku te prozu. Za života su mu objavljene zbirke pjesama *Klasovi pjevaju* i *Zvona tihe radosti*, a posmrtno je objavljena zbirka izabranih pjesama *Srebrno klasje* te zbirka pjesama *Prvijeneci*. Povodom 100. obljetnice njegova rođenja tiskana je knjiga *U sjenama ravnice* (2013.), u kojoj su sabrane njegove pjesme nastale od ranih početaka 1928. do njegove smrti 1940. – ukupno 328 pjesama.

Poprsje Aleksi Kokiću nalazi se u dvorištu župe Isusova Uskrsnuća u Subotici, a Orčić ga je izradio 1990. godine. Poprsje je izrađeno u bronci premazanoj bojom zlatne nijanse, te donosi realistički prikazan lik mladog pjesnika i svećenika rano preminulog 1940. godine u dobi od dvadeset i sedam godina. Bista je smještena na trodijelni postament koji se sastoji od kvadratne osnove, potom središnjeg kamenog dijela na komu se nalazi pravokutna ploča s natpisom »Aleksa Kokić svećenik pjesnik 1913–1940.«. Na vrhu se nalazi ponovno kvadratna osnova na koju je poprsje pričvršćeno.

Životopis i opus

Nesto Orčić (Subotica, 28. 2. 1929. – Zagreb, 18. 9. 1993.) rođen je u Subotici, a odrastao u Đurđinu te je, nakon očeve smrti 1939. godine, s brojnom obitelji prešao živjeti u Suboticu. Nakon šest semestara na Građevinskom fakultetu u Beogradu (1948. – 1951.) prešao je na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu (1951. – 1956.). Nakon diplome pohađao je majstorsku radionicu **Antuna Augustinčića** (1957. – 1961.) koji ga je i angažirao za rad na Spomeniku palim Krajišnicima (brdo Šehitluci kraj Banje Luke, 1961.) te na spomeniku *Zastava* na kojemu izrađuje reljef *Nošenje ranjenika* (Sisak, 1965.). Kratko je predavao predmet obrade kamena i drveta na zagre-

se kip Isus u grobu (crkva sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 1969.), poprsje svećenika Blaška Rajića (Župa svetog Roka u Subotici, 1978.), potom subotičkog biskupa Lajče Budanovića (Biskupski dvor, 1984.). Reljef biskupa Ivana Antunovića u bronci nalazi se u katedralnoj crkvi svete Terezije Avilske u Subotici, a izrađen je 1988. godine. Orčić je ranije izradio kip svetog Nikole Tavelića u bronci kao i reljefne postaje Križnog puta za crkvu svetog Nikole Tavelića u Zagrebu (1968.).

Među portretima, izdvajaju se poprsje dr. Vinka Perčića 1973. godine koji se nalazi u fundusu Zavičajne galerije *Dr. Vinko Perčić* u Subotici. Jedan primjerak ovog portreta nalazi se i u Muzejsko-galerijskom centru u Zagrebu, također iz 1973. godine. Orčić je izrađivao i nadgrobna

obilježja: poprsje Ivana Balaževića (groblje u Tavankutu kraj Subotice, 1967.) i nadgrobni spomenik obitelji **Vereš** na Bajskom Groblju u Subotici (*Anđeli trubači*, 1976.). Izradio je i poprsje narodnog heroja Joze Lozovine Mosora za Brodogradilište u Trogiru (1966.).

Značajan je i Orčićev restauratorski rad. Naime, on je od 1968. sve do 1976. bio vanjski suradnik Restauratorskog zavoda Hrvatske. Potom od 1977. postaje stalni djelatnik, potom i šef kiparske radionice nakon što je položio konzervatorski ispit 1978. godine. Sudjelovao je u mnogobrojnim radovima obnove spomenika kulture u Hrvatskoj: na sjevernom tornju zagrebačke katedrale, glavnom portalu osorske katedrale (1983. – 1986.), potom na crkvi Svete Marije u Zadru (1970. – 1981.), pri restauraciji Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu (1976. – 1979.). Restaurirao je i tzv. Glijivu, fontanu na zagrebačkom šetalištu Zrinjevac (1976.). Radio je na kapeli na Medvedgradu (1982. – 1985.), na restauraciji Mauzoleja obitelji **Meštrović** u Otavicama (1977. i 1983.), kao i palače *Sponza* u Dubrovniku (1979. – 1983.). Tijekom 1991. i 1992. predavao je na simpozijima Klesarske škole u Puči-

šćima na otoku Braču. Dobitnik je i nekoliko nagrada za svoj rad od kojih se ističu Zahvalnica Restauratorskog zavoda Hrvatske iz 1976. i Povelja Saveza društava konzervatora Jugoslavije iz 1985.

Njegovi radovi nalaze se i u privatnim zbirkama obitelji **Orčić** i **Tuđman** u Zagrebu, obitelji **Skenderović** u švicarskom Fribourgu te u Subotici kod obitelji **Orčić**.

Branimir Kopilović

bačkoj Akademiji (1964. – 1966.). Orčićev autorski opus relativno je skroman te se sastoji uglavnom od poprsja, aktova i radova sakralne tematike.

Njegovi radovi mogu se podijeliti u tri skupine: prvu, intimističku, posvećenu motivima majke i djeteta potom na drugi segment radova vjerskog karaktera a treća skupina su portretne biste. U prvoj skupini izdvajaju se brončana *Figurina* – stilizirani ženski akt (1956.) te kamena skulptura *Odmaranje* (1963.). Od radova za crkvu izdvajaju

Kipovi krajputaši

Obnovljen i blagoslovljen kip sv. Ivana Nepomuka

Na blagdan sv. Ivana Nepomuka, 16. svibnja, blagoslovljen je obnovljeni kip ovoga sveca koji se nalazi na Frljazi, na Malom tavankutskom putu, odnosno u ataru sela Mala Bosna, kraj rječice Čik. Kip sv. Ivana Nepomuka postavljen je 1923. godine, a podignuli su ga **Antun i Milka** (rođ. **Romić**) **Gabrić** kao zahvalu Bogu što se Antun vratio živ i zdrav iz rata.

Vrijeme je učinilo svoje, kip je bio srušen, te i oštećen, a po riječima tamošnjeg župnika preč. **Dragana Muharema**, kip je 2015. godine tako oštećen podignut i vraćen na postament. Restauracija kipa završena je prošle godine, a izrađena je zahvaljujući Međuopćinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture Subotice, koji je s Javnim poduzećem za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje izvršio potrebne radove.

»Prije dvije godine, prigodom stote obljetnice postavljanja kipa, započeli smo restauraciju kipa i obnovu postamenta i to smo sve uspjeli učiniti preko Zavoda za zaštitu spomenika Grada Subotice, oni su to svojim budžetom i obnovili. Bilo je puno oštećenja, ali zahvaljujući fotografijama kip je danas u onom obliku kakav je bio kada je prvi puta postavljen. Istina, ovdje je nekada u takozvanom Ivković šoru bilo puno žitelja, stanovnika, a sada dolaze njihovi potomci samo za određene prigode«, rekao je preč. Muharem.

Blagoslovu je nazočio i unuk Antuna i Milke **Antun Gabrić** sa suprugom **Maricom** u čijem je vlasništvu i zemlja na kojoj se kip nalazi, kao i njihovi nasljednici, koji skupa s obiteljima **Dulić** i **Tikvicki** brinu o ovome kipu.

»Puno mi srce da je ovo ovako sređeno. Godinama smo dolazili tu na njivu radit, a sad su tu mlađi koji su to priuzeli i oni se o tom staraju«, priča Marica, a njen suprug Antun se nadovezuje: »Ova zemlja na kojoj se nalazi kip sv. Ivana Nepomuka je ponovno u mom vlasništvu i to mi je jako drago. Bila je svojevremeno u zadrugi, pa je moj otac opet otkupio svoju zemlju, te smo tako i kip sačuvali, a dalje će brigu o zemlji vodit naša ćer **Mirjana Dulić**, pa će tako i kip sv. Ivana ostat tu«.

Jedan od inicijatora ideje o restauraciji ovoga kipa je **Tome Vojnić Mijatov**, koji je i prijavio da je kip oskrnavljen. Vrijednost ovoga kipa, kako je Vojnić Mijatov rekao, jeste u tome što je ovo jedini kip sv. Ivana Nepomuka izvan naselja. Također, ovom prigodom on je okupljene podsjetio na proces obnove kipa, te je na kraju pojasnio da su jedino još cigle u postamentu one koje je postavio stari *dida* Antun kod prvog podizanja kipa. Postament kipa, kako je pojasnio Vojnić Mijatov, tada je izgledao malo drugačije, imao je mali svod i jendek (kanal) ispod njega, te je tuda i voda tekla. Prije više od 100 godina na ovome mjestu se nalazio rit, *do*, a po njegovim riječima okolo je bilo puno salaša, *dice* i *čeljadi*. Danas, tek poneki salaš.

Kompletnu obnovu i izradu kipa snimao je **Zvonimir Sudarević** koji priprema dokumentarni film o ovome kipu sv. Ivana Nepomuka.

Sv. Ivan Nepomuk rodio se u mjestu Nepomuk u zapadnoj Češkoj između 1340. i 1350. godine. Bio je češki svećenik, mučenik i uvijek je prikazan u reverendi, rocketi, s biretom na glavi. Često je prikazan i tako što drži prst na ustima, ili kao što je slučaj kod ovoga kipa, drži list palme ili križ u rukama. Svetac je mostova, ispovjedne tajne, dobrog glasa... Njegova zaštita posebno se zadržava u pomoć i protiv poplava, te je uvijek postavljen u blizini rijeka, mostova, ćuprije... Papa **Benedikt XIII.** proglasio ga je svetim 19. ožujka 1729. godine.

»Ovakvi kipovi i križevi krajputaši su svjedočanstvo vjere naših predaka, velika baština koja nam je predana, koju mi trebamo nastaviti čuvati, jer je to na neki način i potvrda našega identiteta. Oni govore tko smo bili i što smo sada, a nadam se da će govoriti i što ćemo biti u budućnosti«, rekao je preč. Muharem, koji je i predvodio misno slavlje, kao i sam čin blagoslova.

Ž. V.

Jerihonsko bdjenje u Subotici

Jerihonsko bdjenje u Subotici u kapelici Crne Gospe kod franjevac bit će uoči svetkovine silaska Duha Svetoga – Duhova, točnije od 31. svibnja do 7. lipnja. Iz programa se izdvaja: 31. svibnja u 18 sati sveta misa – početak bdjenja; 5. lipnja – 21 sat susret žena i 7. lipnja – ponoć – susret muškaraca, u 17 sati Duhovsko bdjenje i u 18 sati sveta misa – završetak bdjenja. Svi oni koji se žele uključiti i zauzeti sat klanjanja pred Presvetim mogu to učiniti putem aplikacije koja je dostupna na društvenim mrežama Molitvene zajednice *Proroci*.

Blagoslov vozača i vozila na Bunariću

U nedjelju, 25. svibnja, na Biskupij-skom svetištu Gospe od suza na Bunariću, u 17.30 je sveta krunica, a u 18 sveta misa. Nakon mise je blagoslov vozača i vozila.

Marijaton

Radio Marija poziva sve vjernike da podrže ovogodišnji *Marijaton* koji će trajati do kraja svibnja. Neka sve bude u duhu zahvalnosti i radosti, jer *Tražite i dat će vam se* (Mt 7,7), govori Gospodin, a svaki Vaš prilog na kraju *Marijatona* bit će udvostručen zahvaljujući anonimnom donatoru koji se i ove godine obvezao darovati dvostruko od svega što se prikupi.

Vašu donaciju možete uplatiti na broj žiro računa: 160-324873-16 *Banca Intesa a.d.* s naznakom: »Za Marijaton 2025.«, direktno u prostorijama radija u Ulici Matije Gupca 10/1 Subotica, kao i svećeniku u Vašoj župi. Za uplate iz inozemstva koristite paypal nalog: *radiomarija.srbija@yahoo.com*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljubav prema Kristu

Isus je prošle nedjelje govorio učenicima o ljubavi, i to ljubavi prema bližnjima. Ljubav prema bližnjima treba biti ono po čemu će svijet prepoznati njegove učenike. Ove nedjelje nastavlja govoriti o ljubavi, ali ljubavi prema njemu, te isto tako to treba biti znak našeg prepoznavanja u svijetu.

Čuvati njegovu riječ

Evangelist Ivan zapisao je Isusove riječi upućene učenicima: »Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ pa će i Otac moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti. Tko mene ne ljubi, riječi mojih ne čuva. A riječ koju slušate nije moja, nego Oca koji me posla« (Iv 14, 23-24). Vrlo jasno i nedvosmisleno, tko ljubi Isusa čuva njegovu riječ. Za njega je to jedini pokazatelj ljubavi njegovih učenika. Vrijeme koje je proveo s njima bilo je vrijeme poučavanja i upućivanja u istinu. Nisu ga uvijek razumjeli, nisu uvijek mogli lako prihvatiti ono što im govori i na što ih upućuje. No, nitko ne razumije čovjeka bolje nego Bog. Tako je i Krist razumio njihove nesavršenosti, razumio je njihova očekivanja, shvaćanja i njihove mogućnosti. Zato je poslao Duha Svetoga koji ih je uputio u svu istinu, koji im je pomogao da shvate i prihvate ono što im je govorio dok nije otišao k Ocu. I tada kada su uz pomoć Duha Svetoga u sve bili upućeni, više nema opravdanja za neprihvatanje njegovih riječi. Vrlo jednostavno: tko ga ljubi, čuvat će njegovu riječ. A Isus ljubav uvijek uzvraća ljubavlju. On obećava onome tko ljubi njega da će s Ocem doći i kod njega se nastaniti. Dakle, tko čuva primljenu riječ ostaje s Bogom u zajedništvu, ostaje zauvijek u Božjoj blizini.

Tako ljubav prema Bogu nije tek neka apstraktna emocija koja ne može biti dokazana ni pokazana. Ona se, kao i ljubav prema čovjeku,

djelima dokazuje. A riječi koje su od Isusa primljene i treba ih čuvati, zapravo su Očeve. Tu se krije još snagnija vrijednost njihovog čuvanja jer nema većeg autoriteta od Oca. On je onaj koji šalje Sina zato jer ljubi čovjeka pa čovjek treba uzvratiti i djelima pokazati da i on ljubi Oca.

Pokazati ljubav prema Kristu

Učenici su razumjeli ovaj zahtjev i pokazali Isusu da ga ljube jer su sve što ih je naučio i sve što je od njih tražio ispunili, a naposljetku za njega i svoj život žrtvovali. A na nama je da i mi, Isusovi učenici dvadeset i prvog stoljeća učinimo isto. Da bismo mogli čuvati Isusovu riječ prvo je moramo dobro poznavati. Često mislimo kako je dobro poznavamo, a to je površno znanje, neko dječje poznavanje s vjeronauka, pa je i percepcija Božje riječi ostala na nekom dječjem nivou. Ne smijemo to dopustiti. Božja riječ se treba neprestano čitati i proučavati, treba joj stalno posvećivati pozornost i dopuštati Bogu da nam i danas kroz nju govori. To je put da je čuvamo i drugima predajemo.

A kada je upoznamo, često nam je teško sve čuvati jer nam se nešto ne sviđa, nešto smatramo preteškim, nešto zastarjelim, za naš način života neprimjerenim. Onda napravimo selekciju, odvojimo prihvatljivo od neprihvatljivog i čuvamo samo jedan dio onoga što smo odabrali da nam se sviđa. To nije ono što Krist od nas želi. Mi želimo da je on s nama, želimo da nas štiti, da čuje naše molitve, da ih usliša, da baštini plodove njegove žrtve koju je podnio iz ljubavi za nas. Ako sve to očekujemo i računamo na njegovu ljubav, onda trebamo uzvratiti. Trebamo čuvati njegovu riječ i kad je teško, kad zahtijeva žrtvu, kad nam i nije baš po volji, trebamo, jer je to način kojim pokazujemo ljubav prema svome Spasitelju.

KATOLIČKI MALONOGOMETNI TURNIR ĐURĐIN

24. SVIBANJ

2025.

*Početak: 9 sati
Teren: FK Đurđin*

Kapelice – nadgrobnni spomenici u grobljima – XII. dio

Kapela sv. Velikomučenice Marine

Uz sva do sada spomenuta groblja u Subotici postoje i dva groblja u predgrađu Subotice, odnosno u Aleksandrovu. Aleksandrovo groblje ili u narodu poznato i kao Staro groblje u Aleksandrovu nalazi se u Lovčenskoj ulici, dok se Novo groblje u Aleksandrovu nalazi na kraju Ulice Aksentija Marodića.

Oba groblja se nalaze s desne strane od ulaska u grad iz pravca Žednika.

U Starom groblju u Aleksandrovu nalazi se pravoslavna kapela koja je posvećena sv. Velikomučenici Marini. Kapela je podignuta još 1890. godine, a kako piše na ploči na pročelju Bogu na slavu podigli su je **Ilija Mijatov** i supruge **Marta**, rođena **Marjanov** 1890. godine. Sagrađena je od žute klinker opeke, s detaljima crvene opeke, a izdignuta je tek jednu stepenicu. S obje strane ima po jedan prozor, dok se na začelju nalazi manji okrugli prozor. Na kupoli zvonika koji ima prozore sa sve četiri strane, postavljen je križ. Na prednjoj strani su željezna dvokrilna vrata. S obje strane od ulaska stoje mramorne ploče. S lijeve strane, neposredno od ulaza piše: »Ovde počiva Ozren Mijatov 1910. – 1984. i supruge Marga Baić 1917. – 1983.«, dok s desne strane ima dvije ploče na kojima piše: »Jero-monah Jovan Janjatov 1921. – 1986., i na drugoj: »Ovde počivaju u miru Božjem Miloš Mijatov dugogodišnji predsjednik crkvene opštine u Bačkoj Topoli, rođen 1880. g u Aleksandrovu, a umro 15. 01. 1856. g u Bačkoj Topoli i supruge Živana rođ. Suvajdžin. Rođena u Mokrinu 1888. g. umrla 1921.«.

Kapela je potpuno obnovljena 1998. godine, unutra se nalaze stolice u redu, te ikonostas s ikonama Isusa Krista i Bogorodicom koja drži Isusa.

Ž. V.

Izvor: Povijesni arhiv Subotica, Društvene mreže: **Milica Paripović** (Aleksandrovo-Šandor nekada i danas...).

Hrvatska riječ, broj 17, 23. svibnja 2003.

Ostanak u sedlu

Proteklog tjedna nastavljena je serija sastanaka u vrhu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini s kojih se javnost informira isključivo putem priopćenja. Sjednice Predsjedništva i Vijeća DSHV-a zatvorene su za javnost, a priopćenja su štura i nedovoljno jasna. Neslužbeno se saznaje da je rasprava na tim skupovima žučna i glasna, da padaju teške riječi, ali se priopćenja time ne bave. Bilo bi zanimljivo otvoriti vrata i pustiti unutra novinare, možda bi se i diskusija »uljudila«. U svakom slučaju bar bi se znalo o čemu je riječ. Čak su i komunisti, bar u posljednjim godinama svoje vladavine, na sve svoje službene sjednice zvali novinare. Odluke su se, nismo djeca, donosile u zamandaljenim kabinetima bez javnosti, ali se makar atmosfera sa svadljivih sastanaka prikazivala narodu.

Završeni su i Dani Hrvatskog filma u Vojvodini, ambiciozno zamišljena i provedena manifestacija u Novom Sadu, Somboru i Subotici. Organizacija i gosti bili su na visokoj razini. Zatajila je samo publika. Kao i toliko puta ranije, kad su u pitanju projekti unutar onoga što se zove hrvatska zajednica u Vojvodini. (Zvonimir Perušić)

Natjecanje »Pripovidamo pripovitke i bajke Balinta Vujkova«

Na interdisciplinarnom znanstvenom skupu »Dani Balinta Vujkova«, koji je održan u studenom 2002. godine jedna od odluka bila je da će se u ovoj godini održati na-

tjecanje pod nazivom »Pripovidamo pripovitke i bajke Balinta Vujkova« koje ima za cilj čuvanje ikavice – bunjevačke i šokačke, dijalekta hrvatskoga književnog jezika. Stoga »Hrvatska čitaonica« poziva djecu i starije (bez obzira na dob), koji još znaju govoriti ikavicu, na kazivanje starih narodnih »pripovidaka« i bajki. (Katarina Čeliković)

Susret pjesnika »Lira naiva«

Ideja da se zajedno okupe pjesnici Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice već duže vrijeme živi u Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, a o čemu posebno brine Hrvatska čitaonica koja je i izrasla iz spomenutog Instituta. Pjesnici amateri stvaraju djela koja teško dolaze do čitatelja, najčešće ih nemaju gdje objaviti ili je to vrlo teško. Stoga Čitaonica organizira susret pjesnika amatera »Lira naiva«, kojim želi ponajprije okupiti one koji pišu za svoju dušu da bi se međusobno upoznali i podijelili svoje doživljaje. Susret nema svrhu ni na koji način ocjenjivati kvalitetu poezije već želi omogućiti pjesnicima da izađu iz svijeta anonimnosti i pokažu publici svoju »liru«. Za sudjelovanje u ovom susretu potrebno je popuniti prijavu i poslati 3 do 5 svojih pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom) i jednu fotografiju (kao za osobnu kartu – portret). (Katarina Čeliković)

Novi Pastoralni centar

RUMA - U župi Uzvišenja sv. Križa u Rumi, 12. svibnja je blagoslovljen novi župni Pastoralni centar svetog Leopolda Bogdana Mandića. Župljani već dugu niz godina štiju ovog sveca i utječu mu se u svojim potrebama, te su stoga željeli da centar nosi baš njegovo ime. To je ujedno i župni zavjetni dan.

Već dugo se osjeća potreba za župnim centrom, kako bi župljani koji se nisu iselili, mogli okupljati i međusobno više približiti. A župa nije imala prostor ni za vjeronauk, ni za Caritas ni drugo župno djelatnosti. Zato je dragocjena bila pomoć Renovabisa i minhenške Nadbiskupije. Blagoslov je obavio pomoćni biskup i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović. Odmah iza blagoslova slijedilo je svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio pomoćni Zagrebački biskup mons. Vlado Košić u koncelebraciji sa

svećenicima iz Srijema. Biskup je u proповijedi istaknuo značaj ovog »velikog malog sveca« iz naših krajeva i njegovog zauzimanja za jedinstvo među crkvama, a to je uvijek aktualna tema na ovim prostori-

rma. I sam pastoralni centar je zamišljen kao središte gdje će se okupljati, kako župljani, tako i drugi vjernici i ljudi dobre volje i tako graditi zajedništvo koje je osnova Crkve. Nakon euharistijskog slavlja svi su se okupili u dvorani novog Pastoralnog centra na zajedničkom domjenku i druženju, i uz tamburaše, nastavili do kasno u noć. Uoči blagdana, 11. svibnja održan je i prigodni koncert u čast sv. Leopolda. Sudjelovali su: Tamburaški orkestar Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Matija Gubac« iz Rume pod ravateljstvom Josipa Jurca i župni zbor pod vodstvom sestre Hedvige Marije. Izvođena su djela poznatih svjetskih i domaćih skladatelja. Konferansu je vodio bogoslov Ladislav Dori.

L. D.

In memoriam:

Josip Joška Volarić (1942. – 2025.)

U četvrtak, 15. svibnja, u 84. godini života, u Surčinu je preminuo Josip Joška Volarić, prvi predsjednik Hrvatske čitaonice *Fischer* u Surčinu. Cijeli svoj život proveo je u Surčinu, gdje je bio oslonac župske i hrvatske zajednice.

Njegov mandat kao predsjednika Hrvatske čitaonice *Fischer* trajao je od samog osnutka udruge 23. veljače 2016. do 16. studenoga 2017. U tom je razdoblju, s prvim upravnim odborom, iznio sav teret administrativnog uspostavljanja udruge te opremio vjeronaučnu dvoranu policama za knjige, čime je stvoren temelj za buduću knjižnicu.

Svečano otvorenje i blagoslov čitaonice održani su 27. kolovoza 2016. godine. Udruga je osnovana s ciljem očuvanja baštine Hrvata iz Surčina, u to vrijeme formirana je

knjižnica s fondom od preko 2.000 knjiga. Odmah je započeo rad glazbene, a nešto kasnije kreativne te literarne sekcije. Posebno se istaknula glazbena skupina *Momci sa Orešca*, u okviru glazbene sekcije.

Uvijek dostupan i spreman pomoći, bio je velika podrška svim župnicima župe Presvetog Trojstva. Posebno se istaknuo svojim radom na obnovi župne crkve u nekoliko navrata surađujući s prečasnim Antunom Kolarevićem, vlč. Đurom Kedvešom i vlč. Markom Kljajićem.

Privatno, Joška je nalazio posebno zadovoljstvo u obiteljskom životu, kao i u radu u vinogradu i vrtu – mjestima gdje je nalazio mir i snagu.

Ukop je bio 19. svibnja na katoličkom groblju u Surčinu.

K. N.

POZIVNICA

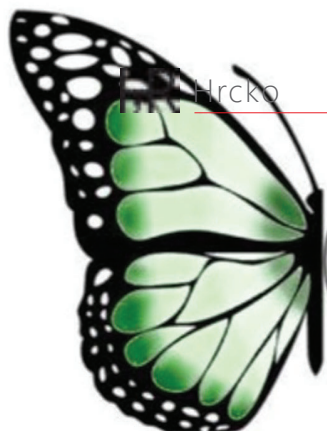
Pozivamo Vas na predstavljanje monografije
„Zavito u sićanje“ u nakladi Hrvatske udruge „Tragovi Šokaca“ i
glazbenog albuma „Tamburaški troplet“
Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata

23. 5. 2025. u 18 sati
Franjevački samostan, Bač

Ovim programom obilježava se 15 godina rada
Hrvatske udruge „Tragovi Šokaca“

Svjetski dan leptira

Svake godine 28. svibnja obilježava se Svjetski dan leptira s ciljem podizanja svijesti o zaštiti i očuvanju ovih predivnih kukaca.

Leptiri spadaju u red kukaca. Kukci imaju egzoskelet (vanjski kostur), tijelo im je podijeljeno na tri glavna dijela (glava, prsište i zadak) te imaju tri para spojenih nogu na području prsišta. Leptire još zovu »scaly wings«, što znači »ljuskava krila«.

Zanimljive činjenice o leptirima:

1. Leptiri mogu vidjeti crvenu, zelenu i žutu boju. Po red ovih, oni vide i niz ultraljubičastih boja koje su nevidljive ljudskom oku.

2. Najbrži leptiri mogu letjeti 5,4 metara u sekundi, dok najbrže leptirice lete i do 11 metara u sekundi.

3. Leptiri ne mogu letjeti ako njihova tjelesna temperatura padne ispod 30 stupnjeva Celzija.

4. Leptiri su oslikani i na egipatskim freskama starim oko 3.500 godina.

5. Postoji oko 24.000 vrsta leptira, dok su leptirice još brojnije s oko 140.000 vrsta.

6. *Gonepteryx rhamni* je vrsta leptira koja živi 9-10 mjeseci, što je i najdulji životni vijek jedne vrste.

7. Neke vrste leptirica nikada ništa ne pojedu u svom odraslom životu, jer nisu razvili usta, a i probavni sustav im je potpuno zakržljao još dok su bili gusjenice.

8. Mnogi leptiri mogu »okusiti« podlogu svojim nogama kako bi se uvjerali je li list na koji planiraju položiti jaja ukusna hrana za gusjenice ili ne.

9. Leptiri imaju četiri krila koja su zapravo prozirna. Boje na njima stvaraju sitne ljuspice (koje podsjećaju na prašinu), a sama krila su izuzetno osjetljiva i vrlo lako se mogu oštetiti.

10. Neke vrste leptira, poput *monarh leptira*, su selice i poznato je da tijekom zime lete u toplije krajeve.

11. Prosječni leptir težak je kao dvije latice ruže.

12. Određene vrste leptira, kao što su *monarh leptiri*, proizvode toksine koji obeshrabruju predatore da se njima hrane.

13. Leptiri ne mogu preživjeti samo na nektaru. Oni piju vodu iz blatnih bara koje su pune neophodnih minerala.

14. Leptiri su kratkovidni. Obično ne vide dalje od 3 metra.

15. Antarktik je jedini kontinent na kojem leptiri nisu pronađeni.

16. Nakon pčela, leptiri su drugi vodeći oprašivači.

17. Jedan od najboljih pokazatelja zdravog, uravnoteženog eko sistema je obilje leptira.

18. Ljudi koji proučavaju leptire zovu se lepidopteristi.

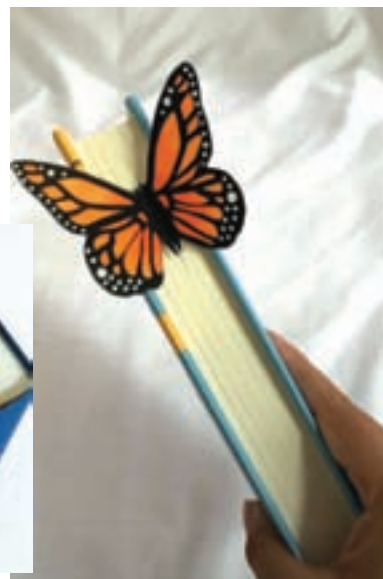
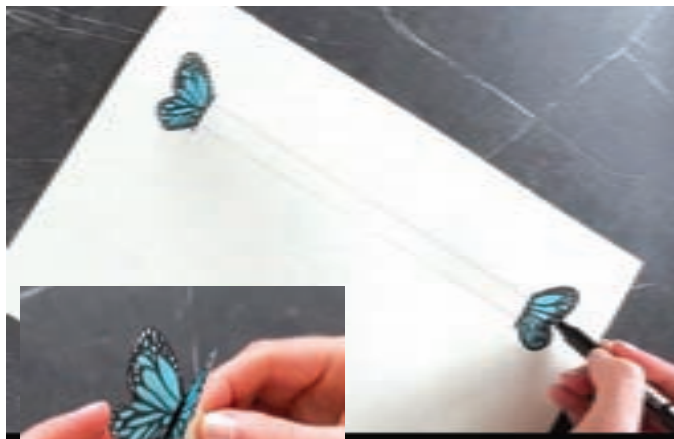
19. Postoje četiri faze leptirovog životnog ciklusa: jaje, larva, pupa i odrasli leptir.

20. Leptir može položiti između 100 do 4.000 jaja.

Izradi svog trajnog leptira

Potrebno: papir (može i karton), flomasteri, škare i ravnalo.

Na papiru iscrtaj pravokutnik duljine 15-20 cm, a širine oko 2 cm. Na krajevima nacrtaj polovicu leptira i ukrasi ga flomasterima po želji. Izreži pravokutnik s leptirom i presavij ga po sredini. Kraj – odnosno leptira presavij prema vani (pogledaj sliku) i tako ćeš dobiti svog leptira – obilježivača za knjige.

Učenici iz Tavankuta u posjetu Zagrebu

Učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta, uz pratnju uposlenika **Milene Predojević**, **Bele Anišića** i **Branke Vidaković**, boravili su prošlog tjedna u Zagrebu u posjetu OŠ *Rudeš*. Posjet je realiziran u okviru međunarodnog projekta *Hrvatski izvan Hrvatske*. Prvi dan posjeta ujedno je bio i dan 130. obljetnice postojanja OŠ *Rudeš* i tom je prigodom organizirana bogata priredba u Studentskom kulturnom centru. Na priredbi su sudjelovali i učenici iz Tavankuta koji su kroz pjesmu i poeziju pokazali bogatsvo bunjevačkog pučkog stvaralaštva. Drugi dan posjeta prošao je u razgledanju znamenitosti Zagreba, druženju i posjetu Prirodoslovnog muzeju. Na putu iz Zagreba organiziran je posjet Osijeku i obilazak Tvrđe. Učenici su tijekom posjeta ostvarili nova prijateljstva, učitelji su razmijenili iskustva, a veza između škola je ojačana otvarajući put daljnjoj suradnji i novim projektima.

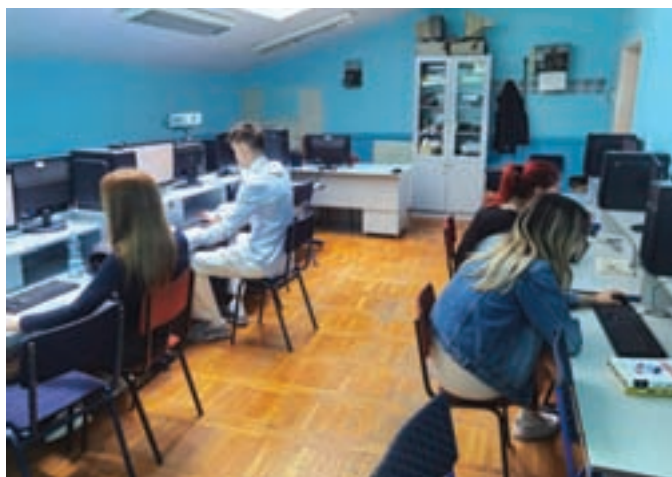
Održana Nacionalna razina kviza *Mreža čitanja*

Četvero subotičkih srednjoškolaca u završnici

Sara Ileš, Egon Ferković, Nina Sudarević i **Sofija Grbić**, učenici Srednje medicinske škole iz Subotice koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, bili su sudionici posljednje nacionalne razine kviza *Mreža čitanja* za učenike srednjih škola koji je diljem Hrvatske i u Subotici održan online 16. svibnja. Kvizu znanja na nacionalnoj razini pristupio je 321 učenik, a multimedijske radove na nacionalnoj je razini izrađivalo ukupno 22 učenika. Inače, u ovogodišnjoj sezoni sudjelovalo je ukupno oko 700 srednjoškolaca što je na razini prethodne godine. Tema je bila »U mreži prijateljstva«, a učenici su čitali djela **Angie Thomas** *Taj hejt u glavi*, **Karen M. Mc Manus** *Lažljivac među nama* te knjigu **Carstena Henna** *Šetač knjiga*.

Nacionalnom razinom natjecanja završena je uspješno još jedna sezona kviza za poticanje čitanja koji je organizirala Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga je provela Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Gradska uprava
Tajništvo za gospodarstvo,
lokalni ekonomski razvitak i turizam

O B A V I J E S T

Grad Subotica i Nacionalna služba za zapošljavanje Podružnica Subotica dana 23. 5. 2025. godine raspisuju:

– **Javni poziv nezaposlenima za dodjelu subvencije za samozapošljavanje u 2025. godini,**

– **Javni poziv poslodavcima za dodjelu subvencije za zapošljavanje nezaposlenih osoba iz kategorije teže zapošljivih u 2025. godini.**

Tekstovi javnih poziva i prateća dokumentacija objavljeni su na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaji i oglasi i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica www.nsz.gov.rs, odjeljak Natječaji.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 27. 5. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Neki drugi svjetovi

Grad bez novca, religije i politike

Često od djece u školi, u dobi od sedam do jedanaest godina, čujem koliko im je novac važan. Naježim se svaki put kad s njima razgovaram o toj temi. Neki ne znaju što bi htjeli biti kad odrastu, ali znaju da žele imati puno novca. Razumijem da je novac važan i sastavni dio naše svakodnevice, ali pitam se otkud djeci tolika zaokupljenost i opsesija novcem. Je li to zbog oskudice, zbog toga što roditelji kod kuće previše pričaju o novcu, ili je to nešto što preuzimaju od svojih TikTok idola – ne znam, ali znam da mi se to jako ne sviđa. Maštam o svijetu bez novca i o tome da imamo sasvim dovoljno svega.

Sada je idealna prilika da spomenem jedno mjesto koje čuvam »u rukavu«. Još uvijek nisam bila tamo, ali Auroville mi se već dugo mota po glavi kao jedno od onih mjesta za koja jednostavno osjećaš da ih moraš doživjeti. Ne kao turist koji juri znamenitosti, nego kao netko tko želi udahnuti drugačiji način života – mirniji, dublji, smisleniji.

Mjesto jedinstva

Auroville se nalazi na jugu Indije, blizu Pondicherryja, i zamišljen je kao grad u kojem ljudi iz cijelog svijeta žive zajedno – bez novca u klasičnom smislu, bez religije u smislu podjela i bez politike u smislu nadmetanja. Zvuči kao utopija? Možda. No funkcionira već više od 50 godina.

Osnovana ga je 1968. godine Francuskinja poznata kao »Majka«, duhovna suradnica indijskog filozofa **Sri Aurobinda**. Na samom otvaranju mladi iz više od 120 zemalja donijeli su po šaku zemlje iz svojih domovina i simbolično ih sjedinili na jednom mjestu – mjestu jedinstva. Danas je Auroville pod zaštitom UNESCO-a kao jedinstveni međunarodni eksperiment kolektivnog življenja, a podržava ga i indijska vlada.

U središtu Aurovillea nalazi se Matrimandir – zlatna kupola koja izgleda kao da je sletjela iz svemira usred šume. To je mjesto tišine i meditacije, otvoreno svima, ali ne kao turistička atrakcija, već kao prostor za unutarnji mir. I to mi je posebno lijepo – sve je usmjereno na smirenost, a ne na spektakl.

Sve u svom ritmu

Iako još nisam bila tamo, istraživala sam što se sve može raditi i čini se kao da dani prolaze u nekoj opuštеноj tišini i smislenom radu. Možeš volontirati u perma-kulturnim vrtovima, učiti o gradnji prirodnim materijalima, sudjelovati u radionicama joge, svjesnog disanja, umjetnosti, pa čak i tehnologije. Sve je tu, ali na posve drukčiji način – bez pritiska.

Jedna stvar koju sam pročitala posebno me nasmijala – u jednom od kafića koje vode stanovnici Aurovillea ne postoji meni s cijenama. Umjesto toga, ostaviš koliko želiš – ili ništa. Jedna djevojka koja je volontirala tamo ispričala je kako je došla popiti čaj, ostala satima u razgovoru s lokalnim umjetnikom i na kraju otišla s par ideja za projekt, ispunjene duše – a da nitko nije ni spomenuo novac. Kaže da joj je u početku bilo neugodno, ali da se brzo naviknula na ideju da je »dovoljna« i bez novčanika.

Mislim da nas sve pomalo privlači ta ideja – život u kojem ne moraš razmišljati o novcu, politici, etiketama. Gdje se sve nekako smiri, uspori i vrati na ono što je doista važno. Auroville nije savršen, naravno, ali dovoljno je hrabar da pokuša biti drugačiji. I to je već ogromno.

Ako ikada budem imala priliku, voljela bih otići tamo ne samo kao posjetiteljica nego kao netko tko će ostati barem neko vrijeme, uroniti, pomoći i možda se malo iznutra promijeniti. Do tada mi ostaje da maštam – i da vam preporučim da Auroville stavite na popis onih tihih, ali važnih snova.

Gorana Koporan

Posljednje kolo 1. HNL odlučuje o prvaku

Nedjelja odluke

Prekosutra, u nedjelju, 25. svibnja, negdje iza 19 sat, hrvatska nogometna javnost saznat će novoga prvaka. Tko će to biti: *Dinamo*, *Rijeka* ili *Hajduk*? Previše pitanja, a odgovor će biti samo jedan!

Kiksevi *Dinama* i *Rijeke*

Kvalitetu i regularnost natjecanja u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi najbolje potvrđuju i dokazuju rezultati

ljudu, ali su doživjeli »neplanirani« poraz protiv već pomalo otpisanog *Hajduka* i imaju još jednu meč loptu.

Hajdukov san još živi

Katastrofalna serija od čak šest prvenstvenih susreta bez pobjede izbacila je *Hajduk* iz borbe za naslov, ali je neočekivani rasplet u Zagrebu i kiks *Dinama* ponovno udahnuo »šampionski zrak« na Poljud. Na oproštaju talijanskog trenera **Gennara Gattusa** dogodilo se ono što je nedostajalo tijekom ovog nesretnog proljeća. *Bili* su zaigrali mnogo srčanije, **Marko Livaja** je ponovno postigao gol, ali je pobjedonosni pogodak **Aleksandra Trajkovskog** stigao nakon kapetanovog izlaska zbog ozljede. Unatoč brojnim sumnjama u regularnost ovog susreta i spekulacija kako bi *Hajduk* mogao odigrati nemotivirano, splitski *hajduci* odigrali su susret u ponosnom duhu svoga imena i zabilježili važnu pobjedu (2:1). I ostali u utrci za naslov o kojemu sanjaju već dva desetljeća.

Rasplet posljednjeg kola

Tri susreta 36. kola 1. HNL izravno će odlučivati o novom (starom ako to bude *Dinamo*) nogometnom prvaku Hrvatske. Tri grada (Zagreb, Rijeka i Šibenik) i tri stadiona (Maksimir, Rujevica i Šubićevac) bit će u fokusu pažnje svih navijača

Foto Hina/ Dario GRZELJ

pretposljednje prvenstvenog kola. *Dinamo* je, odigravši samo 1:1 propustio zicer u duelu protiv rasterećene *Lokomotive* i posve zakomplicirao svoje potencijalne šanse za obranu šampionskog naslova. Istina, u posljednje kolo ulazi kao vodeća momčad lige (bolja gol razlika), ali uz jednak broj osvojenih bodova (62) kao i drugoplasirana *Rijeka*. Ali, ukoliko Riječani zabilježe pobjedu protiv gostujućeg *Slavena*, titula će se slaviti na njihovoj Rujevici. Jer momčad koju vodi **Radomir Đalović** ima bolji međusobni skor u odnosu na *Dinamo*, pa im niti pobjeda Zagrepčana nad *Varaždinom* ne može ugroziti podizanje pobjedničkog pokala. Mogli su se Riječani radovati već na Po-

Foto Hina/ Dario GRZELJ

i pristalica *Dinama*, *Rijeke* i *Hajduka*. Svima treba pobjeda i nikome ne igra neodlučeni rezultat. *Rijeka* ima najbolju poziciju jer jedina sama odlučuje o svojoj sudbini, a pobjeda protiv *Slavena* garantira joj naslov. Istina, i gostima iz Koprivnice treba pobjeda u borbi za posljednju europsku vizu koju do-

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

nosi osvajanje četvrtog mjesta. Slična je situacija i na drugom susretu koji će igrati *Dinamo* i *Varaždin*, jer i gostima iz baroknog grada igraju bodovi za Europu. Konačno, *Hajduk* gostuje *Šibeniku* koji je već ispao u Drugu ligu i iz potaje čeka nove kiksve svojih rivala u borbi za naslov. Realno, treba im čudo da ni *Dinamo* ni *Rijeka* ne zabilježe pobjedu. Ukoliko oboje remiziraju ili netko od njih čak izgubi, *Hajduk* će biti prvak jer bi u slučaju istog broja bodova tri momčadi imao najbolji omjer. Ipak, puno je kalkulacija i najbolje je dočekati subotnju večer...

D. P.

KOŠARKA

Spartak poražen u četvrtfinalu doigravanja

Euroligaška momčad *Partizana* bila je prejaka za *Spartak Office Shoes* u dva susreta četvrtfinalnog doigravanja za na-

slov prvaka ABA lige. Beograđani su prvo trijumfirali u svojoj dvorani da bi posao plasmana u polufinale dovršili i na gostovanju u Subotici (82:75). Subotičanima sada predstoji nastavak borbe u doigravanju za naslov prvaka u domaćoj KLS.

TENIS

Braća Sabanov u polufinalu Zagreba

Ivan i Matej Sabanov stigli su do polufinala igre parova Challenger turnira u Zagrebu gdje su od njih bili bolji (4:6, 6:7) kasniji pobjednici hrvatski par **Matej Dodig/Nino Serdarušić**.

POGLED S TRIBINA

Paradoks

Završnica jednog od najzanimljivijih i najneizvjesnijih nogometnih prvenstava Hrvatske u sebi skriva i jedan veliki paradoks. Većinu utrke tri najveća hrvatska kluba za naslov vodili su inozemni treneri na čelu *Rijeke* (**Radomir Đalović**), *Dinama* (**Fabio Cannavaro**) i *Hajduka* (**Gennaro Gattuso**). Istina, nakon katastrofalnih rezultata momčad aktualnog prvaka smijenila je svoga stranca i dovela svog klupskog stručnjaka **Sandra Perkovića**, ali tek u samoj konačnici. Plus, na kormilu *Istre* je **Gonzalo Garcia**, dok je veći dio sezone *Osijek* predvodio **Federico Coppitelli** a sada je šef struke **Simon Rožman**. U ligi od 10 klubova, i to u onoj gornjoj polovini, dominiraju strani stručnjaci. Dok s druge strane, hrvatski treneri rade odličan posao diljem Europe.

Niko Kovač preuzeo je *Borussiu Dortmund* na 11. mjestu ljestvice Bundeslige i uspio izvršiti glavnu zadaću i izboriti četvrto mjesto koje donosi plasman u Ligu prvaka 2025.-26. **Sergej Jakirović** je u Turskoj spasio momčad *Kayserispora* od ispadanja, dok je sličnu misiju u Poljskoj, na klupi *Widzewa*, uspješno obavio **Željko Sopić**. Naravno, ne smijemo izostaviti niti **Igora Tudora** koji se s *Juventusom* bori za mjesto u Ligi prvaka. I još mnogo drugih hrvatskih trenera koji na raznim stranama nogometnog svijeta rade odličan posao i bilježe respektabilne rezultate.

Zanimljivo je istaknuti kako su upravo Jakirović i Sopić u prošloj sezoni bili na čelu *Dinama* i *Rijeke*, stvorili momčadi koje se danas bore na naslov prvaka, ali su nakon nekoliko neuspješnih rezultata nemilosrdno dobili otkaze...

D. P.

Umotvorine

- * Teži poštovanju, ne pažnji. Traje duže.
- * Dvojba nije ugodna. Izvjesnost je opasna.
- * Marljivom čovjeku nijedan dan nije dug.

Vicevi, šale...

Psijatrija:

- Znači Vaš problem je što se brzo zaljubite.
- Tako je, ljubavi moja...

Momak i djevojka na prvom sastanku u restoranu, prilazi konobar:

– Dobar dan, izvolite!

Ona: »Ja ću pohanu ribu, cijedenu naranču, kapućino i palačinke s nutelom!

On: »Ma hajde, nemoj se šaliti, uzmi još nešto...

Aforizmi

- * Naučiš dosta o ljudima kad ne dobiju od tebe što žele.
- * Ne daje onaj koji ima, već onaj kojeg su naučili davati.
- * Kome jednom progledaš kroz prste taj te dvaput udari po nosu.

Vremeplov – iz naše arhive

Poplavljeni Jamena, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Ne vraća se navek dobro za dobro

Dogodilo se nekad ovo: beše jedan šumar i po običaju išao je u šumu svaki dan. Ništa mu ne umače što bi na nišan došlo. Tako jednog lepog dana pođe on u šumu i kada je zašao poduboko, odjednom čuje di neko zapomaže, zove i moli za pomoć. On pođe na glas kad na jednom na svoje oči opazi golemu zmiju na koju se navalo bio težak kamen. Nije se mogla izvući, bez pomoći je bilo suđeno da tamo pogine. Zamoli šumara da je spase. Šumaru se bilo jako ražalilo i pomisli: istina zmija je to, al ipak život treba spasiti. I odmače kamen i zmija iziđe.

Zmija pak čim iziđe, odma navali na njega da ga otruje i usmrti. Šumar vidi da tu nema šale i počne da moli zmiju pa reče:

– Molim te kako možeš da imaš dušu da me usmrtiš kad sam ja tebi život spasio?!

Molio a ne molio, ne pomaže baš da cilo rimsko carstvo nudi zmiji ona bi samo da ga usmrti. Šumar ondak reče:

– Kud ja odo, kud sam se zabuno kad znam štogod je brzo to je i kuso, al najposle ne marim baš kad ne vraćaš dobro za dobro neka bude, al nemoj baš ni tako da nas niko ne zna: hajde ovako – da nam bar neko bude sudija.

Zmija pristane i oni se pogode da idu putem kroz šumu pa na koga prvog naiđu on neka bude sudija – šta on presudi tako neka i bude. I oni pođoše. Šumar vidi: došo dan da mu je život ništa drugo već puna torba đubreta. On učinio dobro, a zmija ne da ne počituje to već još gorje vraća. Njoj ni od Boga grijota ni od ljudi sramota. Al samo kad je pristala da neko bude sudija, šumar se sad već nada, pa joj sve lepo divani. Pretvara se jezikom i misli: kad ti se neprijatelj, seli iz zemlje i put mu pozlati, lepo sa s njim dok ne ode.

U jedan mah pretrče put lisica i htede da umakne čim spazi šumara, al je on viknu:

– Stani, ne boj se! Odi da nam ti budeš sudija.

I lisica se vrati i pošto beše razumela parbu i stvar, reče teta-lija mudrolija:

– Ja oču da sudim al ne znam ni di je to bilo ni kako je sve bilo, već hajde da se vratimo na ono mesto da ja vidim. Kad već sudim da ne bude ko pas na senu što sam ne jede – drugom ne da.

I oni se vratiše. Veli lija mudrolija:

– No sad vidim di je, al ne znam opet kako je bilo nego oču da vidim i onda pravo da sudim.

I zmija se namesti na isto mesto, a šumar navali isti onaj kamen na zmiju. I opet veli lija:

– No, je li bilo tako?

Veli zmija:

– Jeste.

– No, ondak ostani tako, a mi hajdemo.

Šumar se jako obradovo i pita liju šta oču da ju nagradi, a lija veli:

– Neću puno, samo da mi daš da ja izbiram u tvom dvorištu jednu kokoš il petlića.

Šumar pristane. Pristao bi on da ga to košta i đavolski samo kad je glavu spasio. Išao je šumar pun sreće, a lija sve trči napred pa se vraća. Šumar joj reče:

– Nemoj ići nipošto u dvorište bez mene dok ja ne stignem, jer žena je u kući, a ima i pušku, ubiće te.

Al lija se na to nije obazirala, već ode napred u dvorište dok šumar još nije stigo. Žena vidi di lisica davi kokoši, uzme pušku, opali i ubije lisicu.

Pričao Ivica Posavec, Sr. Kamenica, 55 g., prekrupar
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Od pecanja do dičji prava

Otperjašila žena dicu s divana ka j došlo vrime užine a ja obećo da možu doć priksutra potli ručka pa ću im ope divanit. A reko sam već, bolj i to neg da zveru ute telefone. No za priksutra sam se i ja pripravio. Naoružo se, zvo faš Jozu na divan. Nisam mu reko da će i dica doć no svejedno znam da se ne b bunio. Tako i bilo. Kako j faš priksutra unišo i pristavio se na stolčac evo su i dica. Pozdravlju: »Faljen Isus« pa posidali na pripravitu klupu. Vidim ni oni se ne bunu što j faš tu već ga oma ispitivu. Čeljadi a što faš volji ka j on glavni, kad njeg kogod slušu pa makar to bila i dica. Ne mož zamislit. Za nepovirovat. Viču uglas: »Čiča Joza, čiča Joza ajte vi divante kako j bilo kadgod«. Mene odlanilo a faš koda j naraso. Ko keca iz rukava da j izvuko, šta će. Počinje: »Dico, oćete da vam izdivanim kako smo ja i moj pajtaš Marin išli pecat?«. »To, to, to čiča Joza. To divante«, viču dica. Ta oma sam se sitio od čega će divanit. Isapim da će baš čut kako smo se proslavili. Faš Joza objašnjava: »Kad pristane škula ako dica ujtru nikaki posov ne dobiju oni se rasprišu, bude ji po cilom selu a bude ji i u šume i na vode. I tako smo ja i moj pajta Marin, ovaj što sidi međ nama (upire prstem na mene) naštudirali da će mo it bacnjarit. E sade j tu bila kvaka da nam uto vrime još nisu dali da idemo bacnjarit već smo morali slagat da idemo pecat. Ja namoljio dadu da nam da čamac pa kobjage spakovali udice i ošli pecat. Ja minjo krpenjaču za bacanj a bacanj čuvali u Svinjareve zanoge u žilju ispo vrbe«. Dica viču: »Čiča Joza kako to? Pa čiča Marin nam niki dan divanio kako se ispod bacnja čuvu dica. On čuvo brat Vinka. Kako se ope sade bacnjem ide bacnjarit?«. Mislio sam da ništa neću morat kazat al eto: »Dico. Ono j bio bacanj za čuvat piliće jel gušćice a ni ovaj bacanj za vatat ribu«. Faš nastavlja: »Onda smo ošli do Dunava s udicma. Odveslali, ostavili udice pa pokupili i nadesili bacanj. Bacnjarimo. Ja veslam a Marin bacnjari i baca ribu u čamac. Baš zno bacnjarit. Kasma navatali sakrili ope bacanju ispod vrbe a latili udice. U čamcu ribe ko u barke. Vraćali se se drugim putem. Dok veslamo divanimo se šta će mo sa tolikom ribom. U isto vrime spazimo u obale nuz panj i granu obruče od velike alaske vrške. Kako j opala voda vidu se. Došli blizu a vrška se drmlje. Dada uvik reko šta god bilo na pecanju alaske mreže, strukove i vrške ni za živu glavu ne dirat. Al vrag ne spava. Šta š neg podignemo vršku a u nje nema šta nema. I to kaki komadeša ribe. Taman poizbirali kad šta god udari u naš čamac. Pritrnili. Ono alasi čika Joška i čika Tuna njevim čamcem udarili u naš. Obadvoj nas cuju. Ni za kazat. Ribu pritovarili, naš čamac za njev svezali a mi prišli kod nji. Bome sad ne b da stignemo kući. Znam šta nas čeka. Stigli, puručili da nam dade dođu. I ko da nam poviruje da smo sam koju ribu izvadili iz vrške a da smo ono sve nabacnjarili. Uvatili nas na vrške a ni da smo bacnjarili«. Ja nastavljam: »E onda su došli dade pa kod kuće došla dičja prava. Kaiš i misec dana štrofa pa vi onda ite ope pecat«.

U NEKOLIKO SLIKA

Međunarodni poljoprivredni sajam
u Novom Sadu

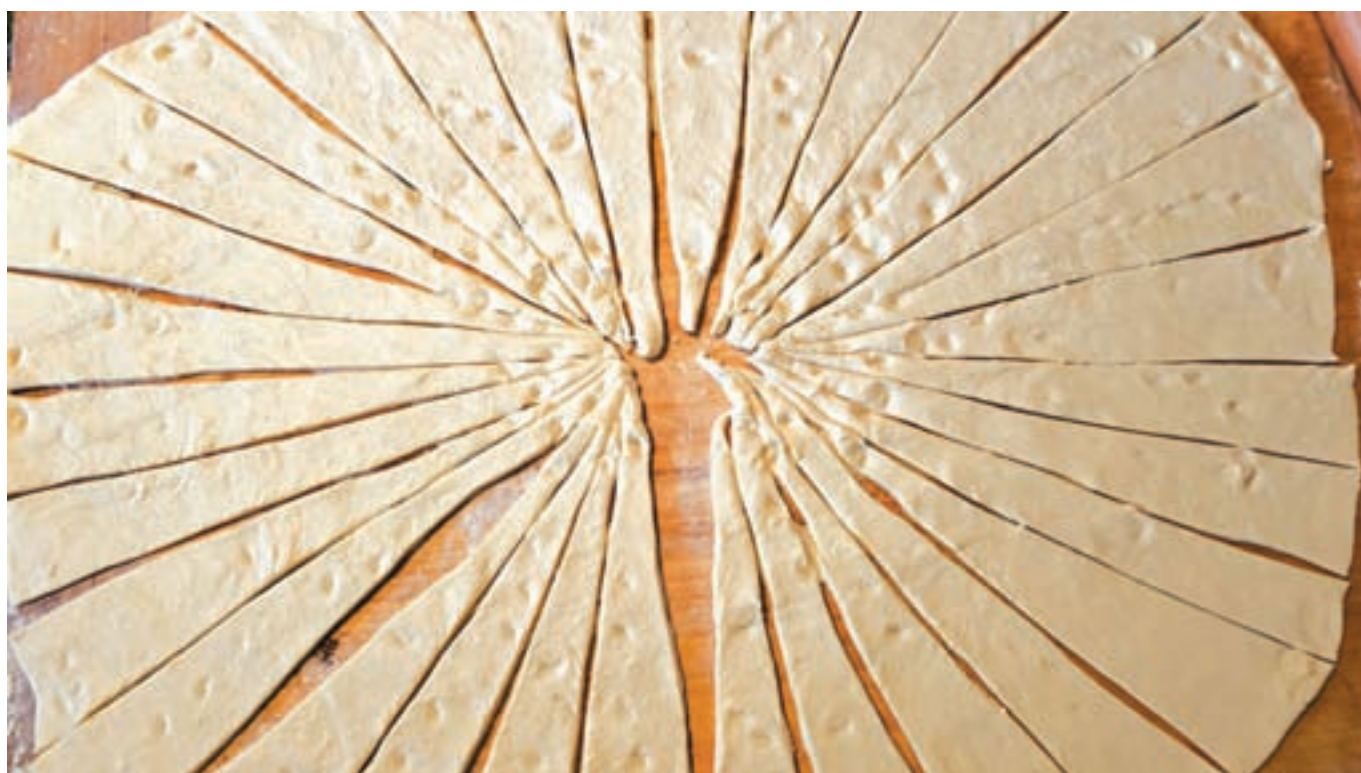
Kiflice s mašćom

Ovotjedni recept recept je za jednostavne starinske kiflice. Pripremale su se »za svaki dan«, često su uz neku sitiju juhu bile služene i za ručak ili su se spremale za večeru.

Iskusne kućanice su već po osjećaju znale koliko brašna dodati i kako umijesiti tijesto da ne bude previše tvrdo. Obično su to radile između dva posla; dok tijesto kisne, uvijek se imalo što uraditi u kuhinji ili oko kuće.

Sastojci:

1 kg brašna
0,5 l mlijeka
2 dl rastopljene svinjske masti
3 žličice soli
1 kvasac
2 jajeta (i još jedno jaje za premazivanje)
šaćica šećera

Priprema:

U pol litre mlakog mlijeka, s malo brašna i šačicom šećera dignuti jedan kvasac. U veću posudu usuti oko 800 grama brašna, dodati jaja, sol i rastopljenu mast. Uliti mlijeko s dignutim kvascem i sve dobro umijesiti da bude glatko tijesto. Voditi računa da se ne pretjera s brašnom, da tijesto ne bude previše tvrdo kako bi kiflice na kraju bile meke i rahle.

Ostaviti na toplom da se tijesto digne. Kada počne kipjeti, iz posude istresti na dasku i razviti oklagijom na debljinu od oko pol centimetra. Nožem tijesto podijeliti na četiri dijela, pa svaku četvrtinu na pola i tako dalje dok se ne dobiju tanke trake.

Svaku uviti kao kiflicu, poredati u pleh, premazati jajetom, posuti solju i peći na 180 do 200 stupnjeva.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti: poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osigurućete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nenećnog slućaja – nećgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM OSIGURANJE

Vlasnik je 100% vlasnik na auto

www.mlos.rs

025/ 91 50 350 | 024/ 535-887 | 011/ 750 23 00

RADIO MARIJA

Kriććanski glas u vaćoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIĆ 102,7 MHz

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slućajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

ILI-ILI

AKCIJA

Prikljućenje **BESPLATNO**

+ Birate izmeću:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

